

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن الكريم
سراجاً مبيناً

مجموعه در بیان ائمه و اوصیای درین گلدسته باغستان خان اعمی

اطلاع۔ اس طبع بین بر علم فن کی کتب کا ذخیرہ سلسلہ دار و فرشت کے لیے موجود ہے جسکی
فہرست مطبوع ہر ایک شائق کو چھاپہ خانہ سے مل سکتی ہے جسکے نایاب و نادر خطہ سے شائقانِ علمی
معالیات کتب کے معلوم فرما سکتے ہیں قیمت بھی ارزان ہے اس کتاب کے ٹیبل ڈیج کے تین صفحہ
جو ساڑھے پچوڑ آٹھن آٹھن کتب خلاق و تصوف فارسی و اردو درج کرتے ہیں تاکہ جس فن کی کتاب ہو
اُس فن کی اور بھی کتب موجود نہ کا حرف نہ سے قدر و انون کو آگاہی کا ذریعہ حاصل ہو۔

از نگار عبد الرحمن جامی۔

کتب اخلاق و تصوف فارسی

خارستان محشی۔ کیا اب کتاب نظم و نثر بین
ہم پہلو سے گنتان ہر سول ناب بین مصنفہ ملا
محمد الدین خوانی۔

گلستان محشی خرد۔ از حضرت مصلح الدین
سعدی شیرازی۔

اسرار الاولیا۔ امین بایں فصل بین اور
فصل بین اتحاد اقسام عزت بال شد کا ذکر ہے
از حضرت شیخ فرید الدین شکر گنجی۔

ایضاً۔ متوسطہ محشی۔
ایضاً۔ مع فرنگ و ٹیبل نگین۔

اخلاق محمدی۔ فضائل علوم و غیرہ کا ذکر ہے
چالیس باب بین مصنفہ مولوی محمد علی نرودی۔
مصباح الہدایت۔ ترجمہ عوارف مشتمل

ایضاً۔ جو ب علم ملی۔
گلستان متبرحم۔ ترجمہ اردو نقذہ بلقلا۔

بر ذکر مہمانی و مہول طلیقت اہل تصوف متبرحمہ
حضرت محمد الکا شانی۔

شرح گلستان۔ نادر شرح از علامہ اکرم لدانی
ایضاً۔ سلی یہ ریاض عنوان۔ شرح از
مولوی ریاض ملی۔

مصباح التہذیب۔ باسم تاریخی حکایات
و نصاب مصنفہ کمال الدین۔

ایضاً۔ سلی بہ خیابان۔ شارح حضرت
سراج الدین علی خان آرنو۔

رسالہ ہدایہ المؤمنین الی سلسلہ الصالحین۔
نادر کتاب مصنفہ ابو الخیر مولوی حسین الدین شہرہ

قصر بین گلستان سعدی۔ مصنفہ منشی
ہر گوہار تفتہ۔

مطالب رشیدی۔ رمزات فقر و
تصوف از شاہ تراب علی کا کور دی۔

گلستان حکیم قاتانی۔ بحباب گلستان سعدی
اُسی نذر و روش کی مصنفہ حکیم قاتالی المدنی

بیمیزا حبیب شیرازی۔
بہارستان جامی۔ بحباب گلستان سعدی

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525

بن پاع زمین ان و ان و من ان
بوعصنا ان کما فضل خلا یز و زما

مجموعه در بیان مصطفی آئینه و نهال صافی در زمان گذر شده باغستان عرفا اعلی

جلالی طبع و غیره حسن و جمیل و دیگر کلمات مولوی شمس الدین علی خاں شمس الدین و سند مولوی

طبع می نشی خوشه مرصقه و حکایت

بسم الله الرحمن الرحيم

ای علاء الدین شیرین داستان
از اول ای واقف سر راز کو
نکته گفتی علوم من بسوخت
صرف و نوحه شستم با سوخته
این چه آتش بود کاندز جان زد
فی جان ماند و نه ارباب جهان
دین و دنیا هر دو را بر هم زدم
نیک و بد خبر اعتباری نیست
حق وجود است و نباشد غیر
این اضافی شر که وصف فعل است
قتل اندر شرح پاک احمدی
ز آنکه در وی هست اعدام نفوس

با دو گویان بی نشان با نشان
درستان لم نیرل را باز گو
آتش در جان زوی دهن بسوخت
آتش عشق حسدا افر و خسته
ده چه جان در عالم اسکان زد
خور و بر هم دفت کون مکان
اینک اینک فاسخ از نیک بدم
واند این راز آنکه اندر زورش نیست
شر بود و محرم یعنی نام عیس
از عدم ناشی شده ورنه کجاست
شعیت گشته با هنات بدست
باعث تشویش و آلام النفوس

شد قصاص از جمله خیرات و نیک یک عدم آید حیات بے شمار مهر و مال از دست مردم می برد و رنبا شد این همه قطع انسب زین ندها شمر شده عسال ما	گر چه اندام است نروسی نیز نیک فی القصاص حیات خواندش کردگار صبر از دل هوش از سر سبے برد می شود معنای ک مردم از غضب گشته از راه شمر لیت ناروا
--	---

داستان

منظر صافی صفای پیش کن فکر کن اند صفات ذوالجمال لب لببند از گفتگو س ما سوا نشانی گو که باشد و پسند چون تراف و فضل الدین حسین نغمه جانان سر اسعند لب توجه باشی و چه گفتار تو مان ستر اور افاش گویند کن چنان رازدول داند که این راز از کجاست مغز را سرگز نه بیند پوست بین پوستین جوی نه بیند مغز را اهل طاس هر در پی تاویل با اند همی دارند من هفتاد و دو کس نفهمد معنی قرآن که چیست خوانده قرآن مر خیال نویلش را	وز صفات ذات حق اندیشه کن بگذران بهیوده گفتار و مقال هر چه گوئی از حسنه اگوا نرسد آن سخنها س تو شیرین همچو قند بر تو این گفتار جب گشت بین انچه میسر آئی بگو ذکر حبیب نکته پر عسل بر گو سخنوان که نفهمد هیچکس حبز رازوان پیش نادان ناروا و نامرست پوست بین دایم به فکر پوستین مغز بین داند حدیث نغمه را مرد معنی صاحب تکمیل با هر یک از قرآن ثبوت آرد برو پیش او قرآن خیالات دلیست دین احمد نام که داین کشش را
--	--

برین احمد پاک باشد از خیال و واقعی باشد حدیث خود را بجلال

حکایت

یک حکایت یاد داریم از کتاب
بود و روحی زاهدی در گوشه
صوفیان چند را آنجا گذار
پیش آن درویش فانی از جهان
نی تمام و بیوه خور و مند هیچگاه
یکدیگر گفتند ایشان کاسه عجب
از خواص آدمی نبود چنین
یا مگر جنبی است بر شکل بسند
پیش او رفتند و گفتند ای غریبه
تو مگر جنبی و یا مستی ملک
از خورشید باشد حیات مردان
جان ما از راز خود آباد کن
صوفیان را گفت مرد پارسا
روحی حق میبیم دائم صبح و شام
شاه پیشته بر تخت برین
پیش او سجده کنم با صد نیاز
صوفیان این حرف شنیدند از او
که خیال ادست یا شیطان است این
جمله گفتند شش که ای غافل ز کار

مولوی برین مکن چه در عتاب
فانی از فکر تمام و قوت
تا انسان افتاد در سیر و یار
چند روز و شب ماندند صوفیان
حال شان از جمع کرد بد و تباه
مرد زاهد روز و یار و روز و شب
او فرشته است بر روی زمین
ای خود بجای خود از جسم دیگر
برو سیرت از دیرین با تیسر
مردی ناپدید چنین ز تیر فلک
زندگی بیخواب و نور باشد حسیان
سپه نام بهمان راسخا دکن
که طعام است دیدار حند
مانند ابریم بر داسه طعام
پیشیم آید تا ساسه اولین
سیکزارم در حضور او نیاز
یکدیگر کردند با هم گفتگو
حق بری باشند از اوضاع چنین
ساختن شیطان پرستی را طعام

<p>ذات حق را زده نشناخته با کتابی کن رجوع این ماجرا سوی شهر آن سحر و زنا گمان گفت یا قوم الذی فی الدنیا با جمال خوب بر تخت سوار سجده کردم پیش رب العالمین از او امر و نواهی در خطاب حال زاهد را از آن بشناختند چون به پشت آید آن تخت برین جای سجده گفت بسیار کن تخت پیران گشت خود از آسمان ذات حق پیدا شد آنرا زود بپول بود شیطان و فیض از وی خواست پارساند پارسی نامی را با جسد زان صوفیان پیر اثر منتهی شد متقی و استقامت</p>	<p>عمر اندر طاعت او باخته در نمی باور کنی با ما میسا آمد آخر با گر و ده صوفیان آمد اندر مدرسه و بسوخته دیده ام حق ذات حق را آشکار آمد تا آستان زارین عالمان جستند این را در کتاب یک حدیث اندر سجاری یافتند جمله گفتند حق که می ناواند بین تو بخوان لا حول و استغفار کن چون چنین یکبار کرد آن بهر گمان بود شیطان در قریب آن جول زاهد آخر زان خدا بیزار شد از سر نو شد مسلمان پارسا دست بهجت داد بایک جنبه گشت صوفی و از خیال خود بری</p>
---	---

مقوله

<p>و از خیال خویش حق خود را برآر احمد مختار خیر المرسلین فهم خود را بر واقعی قطعاً بدان هر کس پیغمبر خود می شناسد</p>	<p>الغرض دنیا خیال را انداز شو مسلمان دین احمد را گزین گر سر تحقیق و ارے امی جوان سرنیت از عقل گرجا صوفیان بدست</p>
---	---

<p> و رشیدی حاصل باشد لال حق علم و عقل تو نباید بیچار علم را یک نکته گفت مصطفی علم اندر سینه پاکان بود علم آن باشد که علم تو بود علم تو آمد حجاب اندر حجاب ذات او نورشید و علم تو سحاب چون ز خود فانی شدی ای لافنا چون تو مروی پیشتر از مرگ خویش او ز سر ریح اکبر اهل شهود عارفان کین جام را نوشیده اند روح شان دار و حیات سرمدی که در عالم چراغ افتاده تن یک جان اندر حسرتیم کسیرا ای خوش جان کوسو جانان شتافت سخن آترب دید در چشم عیان این سخن را در گیسو و گوش عام کس نفهمد این سخن خراب حال فهم که داین حرف را صاحب مقام </p>	<p> از غلطون میگرفت موسی سبق بود اسم آن سببه نامدار علم نبود و را اشارت و شفا راز حق اندر سر خاقان بود چه ده هستی و علم تو دور در نه او ظاهر بود چون آفتاب در میان یارو تو همچون نقاب البتایم البتایم البتایم هیچ که نماید اجل ز نهال پیش میرسد آواز لا موت احسنود در لباس لم نیل پوشیده اند زندگی شان نبور احمدی پیش مردم در مغاک افتاده تن ان جنت از لغت شد ادلیس روحی جانان را بجان خویش یافت و هو مغنا گفت پید او نهان هست بیرون از قفل این کلام زانکه فوق او نیاید در مقام گفتگو با گشت آخسر و السلام </p>
---	---

ادامه

می نباید وی سرگز زمان

البته بود ای درستان حال جهان

می رود این عمر تیران به چو تیر
عمر از پشت گریزان اسه غریز
عمر گوید از تو من رخصت شدم
نیست دنیا جاس آرام و دستار
توبه و طاعت کنون مفت شمس
چون شود این در بروی تو فرار
چون سفر در پیش آمد از جهان
زاده باید ساغر را صند در
سفر را میبوی تو سبکگون
چونکه گرد ملتفت سائے باق
ای عزیزان خانه و فرزند کو
نکته کافی است گر اینجا کس است

زود یکسان میشود این زود و دیر
موت از پس میسر بد آواز خیز
موت گوید انیک از پس آدم
ایها الاخوان اعدوا للعنار
ورنه چون موت آید اینها نار است
سودند در زاری و عجز و نیاز
زاد و توشه میتوان بردشت بان
تا سبکه بر بسته فانی عنبر در
پوم لا ینفک مال لا بنون
بیگان با نوحه گوی العنراق
بیکس و کو میسر دم و آرزو
یک اشارت مر و عاقل را بپست

۹۷
این شعر را در کتاب
نکات نفیسه
در باب
الموت و
توبه و
طاعت
و
سفر
و
فرزند
و
نکته کافی
است

حکایت

پارسا را حکایت می کنند
بوز و عاقل مردی سن زاده
عمر نیکش از هزار و صد زود
سایبان هم بست بوز و کهنه
چون حیات او شد القصه تمام
بهر قبض روح او آمد ملک
من بجا بهر قبض جان شدم
بهر کسے وارد و سبب و ستر

و از بزرگی این روایت می کنند
او بنام کرده گاسه خانه
اکتفا بر سائے کرده بود
و اندران کهنه هزاران رخصه
در رسید از موت دگور و ابرام
گفت کانی تخت زمین و نم ملک
بر در شاه و گدایکسان شدم
نکده فرش و خانه و فرزند و بس

تو چرا با سائبانے ساختی پیر وانا گفت بل او خوش جواب وہ بدستہم کہ زد و آکی چسپین چون بچیل آدمی اسی ذوالقبول نشنو این حرف نو از پیر کہین عمر گر آب سیال باشد در زرار	عمر خود در یک پہا با خستہ کہ نہ انستم کہ تو آئے شتاب من نمی پروا خستم جسز با زمین سائبان ہم بیگان کردم فصول گر تو داری گوشش شنو جان من پیش موت آنے ناید چستہ
---	---

حکایت

رستم دستان گردی رہنمون سقطع نہ چون بروایم زلیست ین چنین میگفت با خزن شہید	بود عمرش از ہزار و صد فزون مادرش از نوہ ہندی میگفت کہ جنانت خورد و یک آنت نہید
---	--

مقولہ

ہی برادر نیست دنیا را ستار ہر راضی مع من در گفت گو گفت من کان اعمی رہشنو ہر کہ در دنیا نہ بنید روی دوست چیت دنیا کشت عقی اسی عزیز گر بر نیا باشتت خوش کنی راگان محنت نہ گرد و ہوشین	پہ غفلت ز گوشش خود برار جستجو کن جستجو کن جستجو در پے فکر و تلاش حق بدو در قیامت از خوشی بی بہرہ اوست برو ہمہ این ہجرہ روز بہ ہجر عاقبت نظارتہ آن روز کنی لا یضیع العدا جبہ
---	---

داستان

یا علاؤ الدین جستجو کن کباب ز سے عشق خدا ہم بست کن	ایہا السائق بدہ جام شیراب نیت کردی نیست کردی ہست کن
---	--

هست کن گزینسته خود و ابر هم
 تا شود یکسان بچشم موت و زینت
 این سخن را در نیک و گویشت نیست
 نیست چون شناخت خود را هست شد
 هر که خود را هست خواند نیست ماند
 این معما را ندان غیبه نیست
 هست باشد زوات پاک کبریا
 هست چون شد نیست آخر گشت نیست
 نیست خود را هست خواند نیست ماند
 گفت حق احسن کما احسن الیک
 نیست باشد هست باشد نیست نیست
 شبی اندر تلاشش مهر بود
 سایه اندر جستجوی آفت با
 طالب ویدار در باشد غبار
 موج دریا آمد و بر داز کران
 ویدار باشی ای برادر در چرخ
 آتش اندر مهر و ای باد داشت
 آتش از هستی خود در دم گذشت
 الغرض تا از خودی در گذرے
 تا از خود فانی نگردے اے قفا
 چون تو در خویشی خدا هست از تو دور

تا زینت نیست با بر جسم
 نیست گرد و هست گرد و هست نیست
 نیست بیچاره تمیز اند که نیست
 وز مے مستی نیر و ان مست شد
 اسپ خود را اندرین میدان بلند
 نیست یک زره نیندا نمک چیست
 نیست باشد ما و ما سوا
 سر ز قید بستی یک دست رست
 جاہل این تخم عدم در دل نشاند
 این سخن را کن تامل لیک لیک
 اسی مسافر اندرین منزل باجیت
 مهر پیدا آمد و شبنم ربود
 پیش رده و او را ز خود شتاب
 رفت بر ساحل بدریاشد در چاه
 گشت دریا آن غبار جالغشان
 با تو میگیرم وصل او سراغ
 باد بروی ناگهان کستی گذشت
 باد گشت و باد گشت و باد گشت
 از درخت وصل او کی بر نورے
 که رسته در منزل دار البقا
 از گرد و جمع با تو با لسنه و ر

واجب و مکن نمیکردند هیچ
 روز و شب هرگز کسی بجا نگیرد
 شب چو آمد روز فانی می شود
 مرده چون زنده شود موته نماند
 بهنجین تا تو بسانه یار کو
 بوالعجب خفیه است اینجا اسی جوان
 لی تو رفیق دند آمد آن نگار
 هست بود نیست نبود نیست هست
 شرح این راز از حکایت چون کنم
 شرح گوید منع بکن زمین سخن
 شرح گوید آنکه واقفان مکن
 شرح گوید سر او کتمان خوش است
 شرح گوید پرده برکش برود
 شرح گوید و جد پای و هر مکن
 شرح گوید از حجاب و در نقاب
 شرح گوید از قیام و از حیام
 شرح گوید لا تقل قولاً و قسم
 گر گویم تا بکباشم خوشش
 مگر کنم ضربه نفس دل خون شود
 بس کن ای صافی که سر دلربا
 بر زبان او است زیبا این سخن

مجموع نشوند مرطبات و ملح
 زنده و موته کسی را کی شنید
 روز چون پیداشد و شب میرود
 زنده چون میرود کسی زنده نخواهد
 در خود می خود حسد او در او
 اسپا کورت اندرین میدان دان
 از کجا بشکفت اینجا این بهار
 غافل عامل زین همه استیخت
 این حدیث از سین چون بیزان کنم
 عشق گوید بکمال نعره زن
 عشق گوید راز دل نهان کن
 عشق گوید بر سر دیوان خوش است
 عشق گوید پرده در عریان بشود
 عشق گوید شور دل کیسو مکن
 عشق گوید از دن و چنگ و رباب
 عشق گوید از سه و سینا و جام
 عشق گوید لا تلک لای تلک
 و بگویم تا چه گویم رفت هوش
 و بگویم راز دل بیرون شود
 راست ناید از زیارت اهی فتا
 این حدیث راز او گوید که من

تا مصنف صاحب زریب اللسان از زبان شجرہ گفتا فاعبدون چون انا اند گفت فرعون نے	خود کند نصیحت خود را خوش بیان گشت موی پیش جانان سرگون شد سزای لعن بجید آن شقی
---	---

احکامیت

آن شنیدستی کہ با شیخ ز من کرد یک شہزادہ نیکو مثال کامی اگر گویم کہ بحیثیت اے امام عرش قدس من توئی من در تو دم ور گویم کہ منم پس در باب بشنو از سلطان دین انیک جواب تا برون نامے تو از شہزادگی چونکہ بیرون آمدی و شہ شہدی بیج نصیدی چہ گفت آن شاہ دین تا تو در خویشے کن این گفتگو چون نامدے تو چہ میگویی فلان او گوید داستان خویشتن جد کن کہ مہتے خود دار ہے در گذاری جان ز فکد پیش پس	حضرت پیر محمد زوالممن از حدیث و نکتہ ہائے مہر سوال یار میگوید کہ تو این کلام پس چنان در پیچ باشد منظم یار مے گوید ادب کردے رہا اوجہ مے گوید جواب با صواب شاہ مے گردی بدین انتادگی خود بخود زین ماجرا آگہ شہدی شاہ و شہزادہ کہ گفت آن مہین چون نامدی ہر چہ میخوایستے بگو او گوید از زبان مت داستان خود گوید از زبان خویشتن شاہ گردی و نمائے تو رہے نعم کن اند بس ہاتے ہوس
--	---

داستان

صافیا از خواب خود بیدار شو ساغری از دست ساقی نوش کن	شاد و خندان بر درخشا شو واندرانستی بیا و بوش کن
--	--

<p>ای سافر تا کجے جسے خواب خواب را بشناس و بیداری بین گفت پیغمبر کہ مردم خفتہ اند پس ہمیرای خفتہ و بیدار شو مردمت بیدار می آد اے فلان زندگی تو نباشد زندگے موت گر باشد ترا آزاد گیت چون رود این ہستے نا پایدار کاہ چون گرد و این علوف جانور چون کہ حیوان رزق انسان میشود نطفہ چون بگذاشت شکل نطفہ آدمی چون ہستے خود کرد و در درستے دانستے کا ندر شکار از چہ روگرد وید مندوب و حلال وین نہ دانستم کہ موت آن کردہ چون ازین راز کہ دو قہن شدیم</p>	<p>میر و وقت ای در دنیا ہشیا باب تا چہ باشد آن تحقیق و چہ این تنتہہ در وقت مردن می شوند بگذر از غفلت و می ہشیار شو زندگیت خواب باشد بیگان چون تیر از مرگ فرمودش نبی جا سے غم نہ بود کہ صد فرزند گیت ہستے آید ہستے دار الفت دار جانور گرد و نہ اند بے خبر ماقت انسان خندان میشود علقہ شد پس مضطرب آدمی کرد بر تخت شہنشاہے سرور سہیت آن را وارنہ ہشیار این چہ حکم آمد ز پیش نو و اجلال یکست دشان راز پس عالی شکوہ گفتہ ام کہ ما خدا فعل محکم</p>
---	--

حکایت

<p>داستان دلپندیر اکنون شنو بود یک مرد سپاہی در ہند رہگذر دانست شد و اقرار خواہش مردم نکرد و هیچ گاہ</p>	<p>حجت قاطع برین مہمنے بھو از قضا نشست اندر رہگذر آوے غافل ز کار کردگار تا نباشد خواہش پاک آہ</p>
--	---

<p>مر تفضی منده بود عرفان خدا اختیار اینجا باشد هیچ چیز نیستم چیز و چیز نیست کیش حیث مردم پر تو فداست خدا ذات او آئینه ذات خداست سمع و بصر و هم حیات و هم کلام لیک حق را هست در ذات این صفات آدمی را این صفت آسب بود هست بنیاد تا بصر باشد بحال هست فخر حقیقی کردگار آدمی چون قصد کار سعی کند ورنه باشد الله نایب کار از او چون نیک دارد و الله خود جبر جعفر صادق شبه عالی تبار هست امر بین بین اسی دوستان چونکه آدم منقطع کل خداست چونکه شد محتاج آلات اختیار</p>	<p>خدا مرا حاصل به فیض عظمی اختیار دوست باشد اے عزیز بشنوای جان بالگویم باز خویش شصت با جمله اسماء و الاعلا و اندران تا بان صفات کبریاست جمله حاصل هست در وی اسی تمام جمله حاصل هست در ذاتش بذات زین سبب محتاج دست و پا شود همچنین از گوشش در یابد مقال آدمی را هست آسب اختیار لا جسم محتاج الله می شود جبر گرد و منسوب اینجا بدو آدمی بیچاره گردد و سخت تر گفت لاجبر و لیس الاجبار بشنوید اینک در مزار و بیان جبر گفتن ندارد و ناستراست اختیار او نماده گوشش وار</p>
--	---

مجموع حکایت

<p>این حکایت دیگر آمد در میان داستان مرد را بهی گوش کن اندر آن میدان که غیبت انجیب</p>	<p>باز آیم سوئے پیشین داستان جمع سمع و عقل و فهم و هوش کن ناگهان گذشت از راهی حبیب</p>
--	--

دلربا ئے مہوشے فتنہ رخ نگاہ مہر طلعت نازنین پیکر زلف عشق شور انگیز آمد در بیان	بر قبی انگشت دہ بر روی چو ماه زن نبود و بود قاتل رنہ رنہ عشق چہ ناز مگر صد خانمان
--	---

مقولہ

چون دل پر در و حسن نیک رنگ رجوع بحکایت	جمع گرد عشق آید بید رنگ
---	-------------------------

الغرض آنجا نسبی در و زید مقولہ	پر دہ از روی نگارین بر کشید
-----------------------------------	-----------------------------

ای نسیم عشق سوئے ما گذار ای بہارک پیک من گرم سرت گفت گو آوز زجانان در بیان	بوسے آن دلدار غم بر بویار صد ہزار انہجھ من سر بہ درت بوسے یار آرومرا از منستان
--	--

رجوع بحکایت

بیدہ را القصہ چون بر بود باد والہ تو آشفنتہ شد بر روی او از سر او ہوش رفت از دل شکیب آن پیری چون در دل او کرد جا از دل او دما ہشت دروان	بر رخ آن چشم آن مرد او فتاد گشت مجوس حسنم کیسوے او ماند محو صورت آن دلہندہ میب غمیہ او در دل نماندش دعا بلکہ دل ہم رفت پیش دستان
---	--

مقولہ

چشم چون انتہ بر روی گلخندار چشم باشد دشمن دل بیگان	دل فتد در دام چون منہ شکار دل بود مہر ہلاک جسم و جان
---	---

رجوع بکامیت

حاصل الامر ان پریمی بعد از دوسے
بعت دمی نیکو سے اور در حق مرد
مبتلا شد مرد در حبسہ ان یار
ورہ اور شست چشم و روی زرد
از نظر چون گشت قائب آن نگار
چونکہ بیجان ماند بر خاک آن بدن
روز سوم چونکہ آن مد باز گشت
آمد و بشت جا سے اولین
آن نسیم عشق یار آمد شتاب
اسی نسیم دوستی افسون راز
گاہ عاشق را بسے رسوا کنے
کہ کنی پیوند با شاہ و گدا
گاہ سازے عاشقنازل کباب
سوے مایگز زگوے آن نگار
العنصر ض آن دلریا سے سیتن
باکسان پر سید آتجا آن پریمی
ہین چہ باشد ماجرا و گور گیت
محری با آن چری امین راز گفت
جان جانست او کہ امین مفتون است
گشت اورا ناوک مرگان من

سرسدہ مردان را بخا بسوی مقدم
شد بلا سے جان پیرا نہ رنج و درد
گشت رنجور و حسرتین و دھنگار
دید تا آنجا کہ شمشیر کار کرد
جان بچانان واد در ہجران یار
مردمان کردند آنجا یاس و فتن
اندرمان میدان مٹھین و گشت
تو گویے آفتابے ہر زمین
وہر کردار و چہرہ آن مد نقاب
وہی تو نے مشاہدہ از و نہ راز
گاہ خود معشوق را شہید کنے
کہ بر آسے از لب بسل نوا
کہ گشتے از روے معشوقان نقاب
خیر بخت دم مر جا اسے پیک یار
دید گور نو دوران جا سے گمن
کہ ندیدم گور زار سے در برمی
دین کہ بود و حال ابن مدفون بیت
ماجراسے سرگزشتش باز گفت
جان و دل در باخہ مجنون است
از تن او برو جان پیکان من

فنج من کرد او را دل نگر او اسیر گیسو مستول ما ست عاقبت شد عاشق و معشوق پاک بود صیاد او شکار صید شد عاقبت مقتول شد از قاتل آن بدام عشوه و نازش اسیر از شیب غمزه و شرکان ناز	شد بدام حلقه زلفش هم تکرار قاتلش ما نیم و او مقتول ما ست وروده شد و در دمنده و در ناک آزاد و دام عشقش قید شد قبله بستلا شد به بسته وین بنجمید محبت و ستیگر وین شیب غمزه و شرکان ناز
--	---

مقولله

ای برادر عشق چون کامل شود / بیگمان مقتول خود قاتل شود

رجوع بحکایت

چونکه گشت القصه آن ابرو گمان آمد آن گور را در برگرفت گشت از چشم عزیزان ناپدید عاشق بیدل جواز هستی شافت دلبر و بیدل بهم آمیختند همه بان آن زن عالی جناب تسبیح آن دیوانه را کردند باز بود آنجا جسم آن صرور حسنین کرد عاشق کسوت جانان بر	پرده از رخ برکشید و شد روان راه آن معشوق عاشق برگرفت در مقام سننزل جانان رسید دوست گردید و وصال دوست یافت بیکدیگر بال دوسه را ریختند در الم مانند محسنه و ن در باب کار و بار عشق را جسته راز بالباس و زیور آن نازنین گشت جانان گشت جانان خنجر
---	---

مقولله

عاشق و معشوق یک فات آمد آه / چون توان گفت این سخن را ای آله

<p>در تلاش خویشین بس میسدود یارگرود یارگرود عین یار که بدون از بیضه هاسه عند لب بر پنج گل میسکند شور و فغان تاب وصل خود ندارد عین یار می شود بر دوسه خود دیوانه عاقبت در آتش خود سه زند حاصل عشق ست اینک و سلام</p>	<p>بر پنج خود یار عاشق می شود باز با خود وصل گیر و آن نگار که ز تخم گل بر آید آن جیب جاکند اندر چمن در آسمان آده بر برگ گل گیر و قرار که شود شمع دسکه بر دانه بهر وصل خویش بال و پرزند سرزند در آتش و سوز و تمام</p>
---	--

داستان

<p>دی ز عشقت در سرم شور و فغان عاقبت در مصر کشتی بیسته ار سر زدی بر پیشه ای سحر هادراز بر سر محبون خود در باخته سوی دیگر خویش را سازی تلف دی به عشق خویش صد رنج و غم نی کسی میگفت و نی کسی شنود رنگهای خویش دیدی و بهتر چشم افتاده بر روی مصطفی خویش را در خویش جویا شد در تماشای گاه تقیید و شود مرحبا ای و سلا مرحبا</p>	<p>ای ز حسنت بر تو در گلر خان سر بر آوردی ز کفان اسه نگار در لب شیرین سخن گفتی بنار روی خود در روی یسکه ساختی میکنی ناز و کشیک و لاسه ای بحسن خویش داری صد غنا چون تو بودی در عمان چینه بود چون تو در آینه کردی بکینه ناگهان در رنگهای خوشنما بر پنج خود را که کشید اشته سر زدی از ملک اطلاق و دود مرحبا ای و سلا مرحبا</p>
--	---

موجزن چون گشت بدیاس قدم
 جمله فرات جهان آمد پدید
 نقش رنگارنگ گردید آشکار
 شد ز انجم بزم افروز فلک
 چون نزول نوبت آمد تا بخاک
 گشت چون کامل نزول آن بلند
 گشت صدن شده ثبات و جانور
 کرد و در بریار بوستلون لباس
 هر چه ناید و ز خیال و در خطره
 جمله را کرد دست پید اگر دگار
 خود تماشا و تماشا نیست او
 خود عهد و خویش خود محبوب خویش
 یار با صد رنگ خود را جلوه داد
 شیر باشت و قصبه آهویس کشد
 می شود آه و بگریز و سبب
 تا بکے گویم ازین دفتر نشان
 آنکه به سر رخ او عالم است
 تا بهر آدم و درین میدان عیان
 قایم عالم چون مصروع دید
 چیت آدم مظهر کل حذا
 این طمانت را کسے حامل نبود

شد حوادث ظاهر از گسسته عدم
 هم زمین هم آسمان آمد پدید
 شد برید اباد و خاک و آب و نار
 انتظان ام ملک کردند از ملک
 شد ملک در سیر خود سحر ساک
 در عروج افتاده شاه اجپند
 آن مصور شد مصور با صور
 چشم می باید که باشت شد شناس
 آنچه آنجا رهنمی باید نظر
 خویش را در جمله کرده آشکار
 نیست پیدا هرگز آن کانی نیست او
 که گر بزرگ شود مطلوب خویش
 که بقصر و که به لطف و که و داد
 با ضلالتها خود خوب می کند
 ترسد از هر چه بدست می آید
 این کرشمه هست پیدا و نهان
 یک بے شبهه جلالتش آدم است
 بود عالم چون تن بے روح و جان
 روح آدم اندر آن قالب و سید
 بالیقین شد مخرقات راست
 ترا که این اوصاف را قابل نبود

<p>ہست آدم بنین حق ای ذوالقبول ہست آدم زبده این کائنات تختم چون بالذبح جو گرد و شجر شجره اشجار باشد تختم آن اصل باشد فرع و باشد فرع اصل چون برایت تانہایت در رسید شد خلیفہ زین سبب این شت گل زبده ایشان کہ باشد ای فلان انفصل مخلوقا باشد بشر او بعین نقطہ اول رسید چون سرحد جہنم آمد تا بدو الذی اسرے بہ سجوانہ نہادت الدوران بنور جمالہ</p>	<p>لیس اصلا اتحاد لا حصول چون شجرہ راز بہ می باشد ذوات بار و دروے تخم می آید شجر اصل ہم آن است اسے دانایان نیت اندر کیش ما وصل و نہ فصل در حدایت بار اود آمد پدید گشت بسجود ملائک و عجل احمد تختار ختم مسلمان افضل البشیر است احمد و دیگر شاہ اندر کو شک خود آید بیگان گردید کمال شہو والذی اسرے بہ سجوانہ مونسین صلا علیہ وآلہ</p>
---	---

داستان

<p>ساتیا بر خیرند و ساغر کن بکوت جام می درود و مرا از من سستان ہان کہ نبیامی کشی نبیاد کن نہاد و تقوا اسے مارا وہ بسیار سحر بار خیرند ساغر جنگ کن نہاد و تقوا اسے مارا وہ بسیار اسے نوزن نواسی جان و دل</p>	<p>از صبر و سستی شوم ورنہ تلف یا کشید البسہ سستی سے کشان نشدہ راستی بیاسے شاد کن ایسا راستی ادھر کا سا انور داد پاک از تانوسس و نام و رنگ کن نشدہ عینا شاد اپر ہر نہاد و تقوا اسے مارا وہ بسیار</p>
---	---

<p>مشت گل رانار نابان میکنے ای رخت افروخت بزم جان و تن جان من پر دانه شمع تو باد جان دول بہر تار تو خوش است چشم آن باشد کہ بنید روسے تو شد دل غافل بلا سے جسم و جان اسے جنم بارخت فرخ نصیسم نیت عاشق راز جنت ہیج کار اونمی ترسد ز نار و ز غمیر اوندارد آرزو سے عفت و نور جنت عامہ طعام ست و شراب در جنم عامہ مار و کژدست چشم عاشق محور خسار کریم زادہ از فردوس میگوید سخن گشت عاشق محو دیدار حبیب تواند و بر سے اگر از گار و خر ہر چه میگوید بگوید از حنہ</p>	<p>واندرین خانہ چراغان میکنے شمع رویت کرد روشن انجمن چشم محور سے پیر مع تو باد چشم و سر حق بکار تو خوش است دل ہمان کو شد تقسیم کو سے تو زندگی بنے تو خراب و رایگان بے رخت جنت بود نار و جہیم جنت ادست رویت اسے نگار اونخواہد پریشان و ہم حسیر دل ازینما خالیست و از تو پیر جنت خاصان و مال و بھجاب در جنم عاشقان رویت گمست اونسے و اند ز نار و از نصیسم عاشق از رخسار آن شیرین دین اونداند غمیر رخسار حبیب اودم از دلر با سے خود خیر اونداند ماسوا و ماورا</p>
---	--

حکایت

<p>فیس مجنون را امام دین حسین گفت کہ بابا زو خیمہ الورا تو بگو زمین ہر دو کس بہت کہ بود</p>	<p>سبط پیغمبر امیر احسان حقین ابن سفیان کردا کشت جنگا زمین حکایت کن ما گفت و شنود</p>
---	---

گفت نے حق مویاؤ نے علی	حق بیسے بودے گویم سہلے
حق بیسے را بود نے غیسر را	من نہ انم کعبہ را نے ویر را
حق عشقش جو پشیدہ آن شاہ دین	گفت اورا بارگ ابراہیم بن

مقولہ

اسی برادر عشق باشد آہنیں	کہ بسوز و جسد غیسر نازین
عشق باشد آتش سوزندہ تر	از خود و از غیسر نگذار و اثر

حکایت

روزی آن سلطان امام مجتبیٰ	بود بر زانو سے پاک مرتضیٰ
مرتضیٰ پر جبہ و روی آن امام	بوسہ سے داد با لطف تمام
گفت اور امیر العین بنے	دوست میدار می مرا تو یا ابے
گفت آری دوست میدارم ترا	یا جیسے یا حبیب مصطفیٰ
گفت چون جای نشست در قلب تو	حق جہان گنجہ در آن بامانگو
در مکانے نے گنجہ دو کین	این چہ باشد یا امیر المؤمنین
مرتضیٰ از حرف او شد دردناک	گریہ کرد آن عاشق یزدان پاک
باز بہر امتحان آن پاک رو	گفت کیف ایچہ یا سبنہ گو
گفت آن سلطان والا ستر ملت	کاسے پر دایم مارا نزد ملت
در دو شفقہا ترا باشد برسا	در دولت عشق و محبت چند
عشق تو پاشید بروی شاہ قدس	صرف با ذات کریمیت انس
حاشا قدر تو و انس دیگرے	یہ گمان باشدہ زمین الفت پرے
نیت عاشق را بجز حق انس کس	در دل او انس عشق است و بس
اور یا راجستہ خدا محبوب نیت	در دو عالم هیچ شے مطلق نیت

عام را با شد خیال این روان	خاص را با شد خیال داستان
عام را بھوار تھوین خیال	خاص را بے ریب تکوین خیال
یک خیال اورا چون سر گرفت	از خیالات ہمہ دل برگرفت
تا اگر دے مستقر تویر خیال	کی شوسے محو تا شاسے جہال
ہر کسے را نیست قدر این خیال	این خیال آمد شنو را وصال
پیر خیال آید ترا نہ رست اگر	نزد و دور منزل رسی تو خطیہ
ہر کہ قادر بر خیال است امی فلان	ہست قادر بر ہمہ اشیا بدان

حکایت

بود مردی در تلاشش کیبیا	کیمیای جست از پیر و منت
کیمیای جست مردی بوالہوس	کیمیای جو کیمیای گو بود بس
مردے اندر تلاشش عمر باخت	سوخت نقد عمر را و زنی ساخت
چون ایسے از رنج ندولش شد	تا گمان در خدمت درویش شد
کرد خود از کیمیایا سوال	ہر کسے از یار خود گوید مثال
در جوابش گفت مرد پارسا	کیمیایا بشنو بیاموزم ترا
جلد از تلاشش فلان است و فلان	ہست ترکیب انجمن مکان چنان
ایک چون سازی ازین نوعی ہست	ہست شری یا دیگر اورا سخت
چونکہ گرد حشد اجزا حاصلت	خطہ بود ز تیرہ یا پندرہ لکت
چون موسیٰ این سخن را گوش کرد	جست از جانماندہ سسٹن کرد
گفت اگر نصیحت من منظور بود	این سخن گفتن ز تلاشش دور بود
من نیم صدق تو خیال یوزن	من نیم محو جست الی یوزن
بعد سالے ہم نہ یاد آید مرا	نہ مرا آیت نہ یاد آید مرا

من ندیدم هیچکس را از نام لیک چون گفتے تو حالا این سخن خود نہ فرمودی سہی دفع خیال چون تو خود بہرہ گفتی این سخن	کہ دلش در بوز نہ باشد مدام کے رو داین خطرہ اش از یاد من بلکہ کر دے در دلم رج خیال دفع خطرہ نیست نہ مقہور نہ بن
--	---

مقولہ

بودم زمرے در کلام پیر مسرور نزد نادان کی سخن تفہیم کرد چون شعری بہ خطرہ قادر امی قتا اہل سائنہ کیسا جوئے مدام ایسا سالک سفر از خویش گیر یار تو در تو تو جو یا سے یار راہ اونے در سارونی زمین خویش را جوگر تو خواہی یار را من عرف نفسہ گر نشنودہ آنکہ جوئے یار و گوئے بار بار گر د خود برگرد چون تب نہا گر د خود گشتن نہ کار اہل ست راہ او بود سے اگر بجز آسمان این عجیب شکل کہ در خود چون بود یار خود سالک نمی آید جہون شوہر دن از خویش گفتہ آشکار	عقل باید کہ بجسے رہہ برد ور نہ اوصد کیسا تفہیم کرد پیش تو بارے نہاید کیسا کیسا این ست بشنود اسلام راہ من نے نفک در پیش گیر جنت جوئے بہیدہ در موز گاہ راہ او درست تو خود را بہین بگل اینجا سجدہ و ستارہ در کہ اسے فکر عن اقل بودہ گر د خود برگرد تو پر کار دار گر ہی خواہی تو وصل گیر یا سخت شکل سخت شکل شکل است سہل بود سے از برای طالبان یعنی از سہتے خود بیسردی شود می نساہد راہ بچون دچگون راہ او این ست سالک گوشت دار
---	--

حکایت	
عاقبت در یاسه عمان شد جباب در تلاشش رستا و چپ دوید بهر چو یان گرچه او هر سبقت یافت	کرد عشقش بچو جانش را کباب هرگز از دریا صراغی او ندید یک نشان از بحر عمان خود یافت
مقوله	
روئے دریا که به بیند قطره پیش وانا هست این بے اشتباه بحر کوه و دیر قطره و بجای گرچه نادان باشد این را متعده	در دل وانا نباشد قطره قطره دریا نبیند آه آه هر که گوید این چنین نبود روا پیش وانا نیست هرگز متعده
رجوع بحکایت	
عاقبت بیاب چون شد آن جباب شد برون اسر تو فیش رنیت	وزنگا بگشت در هر سو خراب بے چار غش کس نمی یابد طریق
مقوله	
تا نگردد در او تو فسیق یار راه را تو فسیق آمد را بسد راشد تو فسیق یار هر روان گرچه بد شد ره نمی بردنشان دهقان جان من بشنو ز من	ره نمی یابد بسوئے کردگار بسد تو فسیق از مرشد خیر ره چنان بود پیش مرشدان پس چنان گشتند ایشان عازقان تا که گرد و بر قوثا بت این سخن
حکایت	
بیشتری بود پس عالی شکوه تا گمان اندر دش بگذشت این	در کرم چون ابر و سرسکین چو کوه که چه باشد راه رب العالمین

گفت با او راز جان خویش را راه او چون ست اسے از اہل حال ہمچنان رستم کہ پیش آمد ورنہ مارا این چنین نہ ہر نہ بد وند رین در گاہ حاسے آمد کس نے آورد تا اینجا مرا رستم آنجا مرا شکل نامد من کجا و قرب فات لا ازال	کرد آن سلطان طلب درویش را تو چنان رفتی بکوے ذوا بجلال رفت آن درویش گاہی شاہ اعلم خود طلب کردی تو شاہ پیش خود چون طلب کردی تو حاسے آمد وز خودی جستی شد بہ تمام ہمچنین رستم بسوسے خویش خود در نہ رستم بود آنجا پرتال
---	---

مقولہ

تا کہ تو سنین خدا نبود نصیر می نماید پسرہ راہ مستیر

رجوع بحکایت

شد ساحل مفتد آن دل کباب ہم بستد حاسی حل عقدہ شد شد جباب از ہستے خود و عدم بالبیقین گردید وریا باشتیاب	العرض چون یافت تو سنین آن جباب رفت پیش ساحل دور سجدہ شد باند ساحل بہر وجود او تسلیم چونکہ از ہستے خود رفت آن جباب
--	--

مقولہ

راہ حق این ست سالک گوش دار چون نامد سے تواند غیر یار

حکایت

صوفیان گویند حروف نامو اب حق چہ بند بند کہ عجب راہ انچنین ممکن نہا شد و زو	گفت مرد سے با من از راہ عتاب گوشت دار میکستم نہ ظن راہ ہر گر خواہد کہ دریا را کشد
--	---

گفتمش آری که مورے ناتوان لیک دریا سے بر دو مو ضعیف چونکہ مورافت اور دریا سے شور عضو او هرگز نم اند برت مار یا ز اگر خواسته که آب مور را نیست آنجی غیر دریا آب مور	کے گند دریا سے عمان بیگمان فهم کن این مطلب پاک و لطیف شد جدا از یکدیگر اعضا سے مور آب گرد و آب گرد و گوشوار بر کشتی از مجب کی باشد ردا ہست اندر موج آن دریا سے شور
--	---

مقولہ

حق نہ بیند بچکیں رو سے خدا این گدا سے بنوا شدہ می شود عام و اند خاص را بر حسب خویش مصطفیٰ بنگر چه در می سفتہ است فقر باشد بخیر المرسلین فقر باشد کیش پاک مر تقی فقر مردان را رساند تا قیسم اسے ہمار فقر میدانی کہ چیست فاو فاقہ ہست اول منند لت ادقاعت قات اشارت آمدہ زین سے حاصل میشود آخر سے چیز نی فنا باشد نما سے جسم و جان نیست رویت ہیچ ویر ماد تو این فنا گوہ ہست موت قبل موت	لیک گرد و عین ذات کبریا این سخن کے باور عام بود شاہ را داند گدا و رویش ریش فقر را دائم ہو اللہ گفتہ است فقر باشد گایہ ایمان دین فقر باشد عارفان را مقتدا فقر سے باشد صراط المستقیم فاوقات و را اشارہ سوی کیست ناشود صبر و توکل حاصلت وز ریاضت را کفایت آمدہ ہم فنا ہم قرب و رویت ای عزیز نیست قرب حق چہن قرب مکان این حکایت را بیان ازین شنو دفع این ہستے وہی ہست فوت
---	--

گشت فانی یعنی از ہستی شتافت
 قرب بردوسم آمد اے فلان
 چونکہ شنوی تو سخن از سمع یار
 قرب نقل انگہ بی بی ای غریزہ
 یار چون از گوش تو شنود صدا
 انگہ اے سالک بیابی قرب غرض
 رویت حق انچہ گفتسم سابق
 فقر زین سنی چو حاصل شد ترا
 مرو عامہ کو نقد این کلام

گشت باقی اسی وصال دست یافت
 قرب فرض و قرب نقل انگہ
 جلد را بینی ز چشم آن نگار
 بشنو ایک سچت قرب فرض تیر
 بیسند از چشم تو موجودات را
 این معانی بر تو کرم نیک عرض
 تو نمائی و باند ذات حق
 بالیقین بروند در منزل ترا
 نیست با انعام کارم اے ہمام

حکایت

کردم دے بغیر از ذوق حال
 نیست چیزے خوب تر فقر نما
 فقر را آن مرد تنبیلہ ان
 شیخ ماہنک کہ جو ہر سفتہ است
 تو سواد الوجہ میدانی کہ چیست
 کو عدم از رنگ پاکست ای غریزہ
 ہر بخشہ روز افور را دراز
 از عمان اے جان اگر داری خیر
 الغرض آن کس کہ از مردان مرد
 شد سواد الوجہ در ہر دو جهان
 اسی ہیج فقر گفتہ است و نہ دم

با امام باعلاء الدین سوال
 فقر ندوم رسول است و خدا
 گفت سواد الوجہ در ہر دو جهان
 در جواب او چہ نیکو گفتہ است
 اسی فلان رنگ عدم خود تیر کیت
 حیرگی اے دوست نمود رنگ نیر
 از میراے شب نباشد تیر ساز
 در دولت نبود ازین سخن خطہ
 خوشی تن را در دو عالم نیست کرد
 انچہ پسین گفتہ است ختم مرسلان
 از قیاس خود کن انسترون کم

مقولہ	
اسے برادر حق فہمان کہتے براند رج را گویند دم این ایلسان از قیاس خویش بر خود سے نمند	پلی باصل ہرے گشت بر بند رج و دم یکسان تلاید پیش شان باحسد ادر صفیہ نسبت کنند
حکایت	
پیش رنجور سے بشد مرد جسم درد دل خود گفت کہ چون من کرم چس میں جا میتوان کردن خیال چون پیش اور دم پس در اسلام او گوید شکر حق مستعان من گویم حق مزید آسرا کند باز پرسم از طبیب او نشان من گویم کہ طبیعت خوشترست درد و اسے ہر جہہ دادرست آن طبیب پا پر پرسم از عنذا اسے او یارو من گویم خوش جان باد این فدا رفت چون القصد آن مرفضول کہ دباوے گفت گو جبرین ظن و در جوابش گفت خیریت کجا مرد کرد انت کہ تخفیف گفت شکر جسد مرفد اسے پاک را	نامکند اورا عبادت از اہل گفتگو سے او چگونہ بشنوم تا بدین گونہ کنم با او مقال چرسمش از عافیت طیر الکلام اندکے تخفیف دارم اسے جو ان حال تو این در ترقی روزند در جواب من گوید کہ نشان دست او خیر و مبارک بہترست زود جواب شد شفا می آن جیب در جوابش او گوید آسش جو این چہ نیکو ہم عنذا پر ہم دروا نزد آن بیمار رنجور و ملول او لا باخبر شد پر سید شش سخن در مرتے ہست مرض لا دوا در جوابش در شکر و حمد رفت کو چنین نعمت ترا کرد عطا

<p>ورنہ این مہستی بظاہر دور بود باز پرستید از طیب خود و بگو گفتہ دامن من کہ استاوست آن ہر عیال را کہ کردہ است او دوا باز حجت از خوردنہ او خبر گفت ہاوا نوش جانبت این غذا</p>	<p>از نامہ فرست جان مایان را ز بس مخطور بود گفت عسدرائیل دم اجتماع او بارک اللہ لطیف آن جناب دیدہ ام من زود میگردد شفا گفت ہر دم میخورم خون جگر این غذا بیت ہم غذاؤ ہم دوا</p>
--	--

مقولہ

<p>گفت گوئے مر و نادان گوش دار چند ہائے در خیال خویش غرق تا بتوروشن شود این راہ راست فطرت اسلام حقت دادہ است گر ز نام خویش بسیار سے بدل</p>	<p>اے بزرادر کن فکر ہوش دار اندکے در حق و باطل کن توشق بہیدہ تا چتہ گردہ سے چہ درہمت لیک در دل و سوسہ افتادہ است از خیال خویش خود گردے تخیل</p>
---	---

حکایت

<p>کام نہ ان بودند در محمد رسول بت ز دست خویش تن می ساختند و عتقا و بندگیش داشتند سہر او بر دند بد یہ کام نہ ان چون گمش شد لیش را نوش کرد کا مران ز نقد و گفتند کردگار احمت ان را اینچنین شد عتقا و سے آمد از جناب کبیر یا</p>	<p>بت پرستہ بنیوہ کردہ ان جہول سر پیالیش باز سے انداختند بندہ خود را خدایند استند بر لب او شہد چہ باندشان غارت لغت ازان بہوش کرد شہد مارا خورد دیدم آشکار فطرت اصلی شان ہم شد بیاد بر رسول پاک خیر الانبیا</p>
--	--

کین چه قوم ابله اند این کسان طرف حق بست این که لم یخلق ذباب آنکه دفع شده خود را از مگس ابلهان را انجبین باشد آله	سنگ را دانست خلاق جهان بل متاعش را گس کرده خراب نے تواند که تواند خیر کس طالب و مطلوب هر دو شد تباہ
---	--

مقوله

ای حسد یزان خوشیت را بنگرید ناید این اثبات و جب هیچکار خویش را در باز اندر جستجو گفت گوا بخا نیر نزدیک خسی	چند است لال حق پیدا کنید این نه اسلام است هرگز گوش دا ورنه ناید کار هرگز گفت گو این سخن جانان بے گفت بے
---	--

حکایت

یا علارالدین عالیجہ ما ای رخ تو آفتاب دین فروز دیدن رو سے تو ما را صد تقسیم گر نبوده عشق تو ہمدرد ما گر نہ کر دے ہر توجہ در دلم رنج تن را بیدار و طبیب وصل جانان دار و در دل است حاصل ارباب دنیا کا و حسنہ اوند اند کین نہ بے سامی است پیش دانا گر چه نادان ابلہ است عشق را داند طبیبان از مرض	شیع رویت کرد روشن راہ ما از شمع او شب ما گشت روز عشق تو آمد صراط المستقیم ماند مخزون جان عشم پرور ما بود این دل خانہ رنج و الم رنج دل را سیر و وصل حبیب عاشقان را این متاع حاصل حاصل عاشق ہو سے حق غنہ این نداند کو پر از نادانی است پیش نادان نیز دانش رنج نیست عاشقان را بہت دار و بی مرض
--	---

عاقلان فرسنگھا از دوسے رہند عاشقان اور ابھان ارزان ٹھنڈ

حکایت

قیس مجنون چون سوہامون دود
 در دلش وحشت پیدا آید ز انس
 زانکہ آنجا یافت از جانیان نشان
 با عشم آن رستان چون یار شد
 شد پیر از دور سے او دروناک
 در تماشاش اولسوے نچر رفت
 جستہ جستہ یافت اندر باد یہ
 چون نظر افتاد بر نور لب بند
 گفت من گشتم پیے تو جان خراب
 آتشے در جان خود افروخته
 ای ستاع حاصل عشم تمام
 حسرتا کے دہشتم من این گمان
 چند گویم این سخن جسان پیر
 اسے فدا سے جان صد بچو سنے
 این تدرائید وارم از تو آہ
 بہت در دلیلی ز بس عالیجناب
 پیش او اسے فور چشم من رویم
 از پیر رشید چون آن دل کباب
 شد روانہ پایہ روز پیش او

ساخت با حیوان و از انسان برید
 کرد پس با آہوان و شست آنس
 ہیچو لیسے بود چشم آہوان
 از بہ یاران خود اغیار شد
 کرو چون و امان مجنون جیب چک
 در نقان ہاسے ہوئے دہر رفت
 در مناک کوہ کردہ نہاد یہ
 بر کشید از سینہ آہنے پر اثر
 تو شدی اند پے جان خراب
 جان این پیر کہن را سوخته
 چند سو دم دہشتم تو صبح و شام
 کو تو گردم خوارا سے آرام جان
 در دل تو چون نہیہ یا ہم ہش
 اند کے با افتدم رنجہ کہنے
 بود احسرتا شنایت ہیچا ہ
 بیگان بہشد دعا بش ستیاب
 بہر رفیع این خون عرفہ کہنے
 کہ دعا سے آن فقیر ست ستیاب
 گفت با اور از جان خویش او

<p>مرد عاقل از دیا و شوق یار در دل افروز و در دامن دلبر شود عشق او غنچه ارمایا باشد مدد در دامن دلبر بود در دامن من نام لیسلایم بود در زبان بعد ازین ما و عشق لیسلایم اما</p>	<p>خواست از دستان آن عزیز دل فگار کین خیر من غمزدان تر شود نور لیسلا در سرم باشد دوم با عشق او آنس کیم و جان من صبح چون غنچه مردم کلمه خوان بگسلد پیوند ما از افتد با</p>
<p>در دل مجنون بود ذوق خون عاشقان را نفرت از فریادگی است کل خرب مالده شیم بخت خون</p>	<p>داند از عاقل بدانش رهگون عاقلان را وحشت از دیوانگی است کس بدانش خوشتر و کس باخون</p>
<p>یک دگر گشتند آنجا همنفس شد بجان از قاف و نایک تنگ شد ملول دل حزین و سینه ریش کانتش وحشت بجان من ز دست لیک صوت نایک از وی بدست کز دستم تا سر بود جمله سیاه یا کربیه الصوت اصمت اصمت یا که من می بودم از خیل کران پس چرا گوشه عطی کرده مرا تنگ شد در سینه رین صحبت نفس</p>	<p>طوطی زان شد اندر نفس طوطی شیرین دهان و نیک رنگ زاع هم از صحبت نا جنس خویش گفت طوطی این چه آواز بدست انگیزه اصوات کو صوت خست من ندیدم این چنین کس بیگاه یا غراب البین اسگ اسگ کاش بودی ای فلان کل اللسان اگر زبانت داد حق اسے بدنا من نیم دل تنگ هرگز از نفس</p>

برسد من این چه نازل شد بلا
 ز ناع گفت ای زشت روی و بد گلو
 ہر من با نیست زانے ہجو من
 ہر تو بایت طوطی مسجور
 یاد آن روز سے کہ اندر بوستان
 و اسی این ساعت کہ با این بازبان
 ز ناع را کہ گفت طوطی زشت و خوار
 پیش طوطی ز ناع باشد بد گلو
 سر کے در غن خود و دست طاق
 سر کے طاق ست اندر غن خوش را
 ہر کر ایمنی گوئے یا یفسین
 ہر کہ پہننی قطبہ را ایجان من
 با بزرگی کوہ و دروغیت گاہ
 با آقا و تہا سے شان شاہ و گدا
 شاہ مست از ہادہ جادو جلال
 ہر شراب عالم سہر گران
 کس بال و جاہ زندان و جے
 کس بہ بے سامانی خود گشت شاہ
 کس بہ نوکر یا کس در شکرتان
 ہر دے چشم بصیرت و اسکے
 چشم بکشاد لب از گفت ر بند

لیت من اوف بخنا قبلہا
 کی سزا سے جہنم باشد جو تو
 خوش کلام و خوش بیان و خوش سخن
 زشت رو سے زشت گوئی زشت سخن
 میخراہیدیم ما با دوستان
 و رقص افتادہ ام از آشتیان
 ناع ہم بد گفت اورا بے شمار
 ز ناع و اندر خویش را ہست ازو
 بانگ لاشیلہ زندہ بالا قشق
 یکہ حضرت اندر غن خویش
 یس شے مثلہ منہ المسالین
 نیت ہرگز کم ز جہر موجبان
 در حقیقت ایک یک ذات اندا ہ
 ہر دو میسختا زندہ غیر ہر ہر
 شد گدا و سدا از زبان سوال
 در جہالت گشت جاہل شادمان
 کس چہ اسپ دگا و جسد ناز و جے
 و اولک مال خود را نمود بیا د
 از خیال مطلب خود کا مران
 ہو العجب چیز سے تماشا با کئے
 این تماشا با بہ ہننی جہت حینہ

داستان

صافیما بکتاب گوهر نشان
قصه آن بی نشان رسد بکین
یک حدیث از عارض آن ماه گو
می باید و لعل جانان نوش کن
از دست آن نازنین گو یک سخن
خاشی چون بسله عطار چسند
سبز چه از پیسه علاب شنیده
نکته آن راز گو اسرار روان
کن خردش عند یسبان بهار
و نیست در هم و گمان بر هم بزن
گفت با جان است راز آن بهام
لغجه افشاء است لایق
فی الحدیث الخفی ناد اقول
عاقبت گویا من شد بیاد
آن شد موزون چشمم کرد جا
حال من باشاعری در تنگ شد
من کجا و قوت گفت رگو
گفتگو چون پوست باشد ای فدان
پوست را کشیدیم حالا من نه ماند
چند باشی طالب این میل و قال

داستان بی بیان را کن بیان
نکته از گفتگو نیست بر بیان
حسد نیکه زان جبره و نخواه گو
رخصت تقوی و عقل و دهن کن
هم بیا و زلف او آسپه بزن
همچو قانون زن نواسه در روند
انچه از چشم بصیرت دیده
داستان بی نشان راده نشان
جان مردم در خروش و جوش آرد
از لسان الصدق گو سبک دلان
من حقوق اسرگمان الکلام
انه رفربانه لایق
منه شد کل اللسان ما ذا القبول
رفت طرز شاعری ما را زیاد
گشت ناموزون و موزون یکصد
قافیه بر شاعریم تنگ شد
شد ز بانم لال و رنگ از گفتگو
حال بالتحقیق باشد من نه آن
رفت از من تول و حال نقر ماند
حال را در یاب و شوهر یای حال

حال باشد اصل کار و مدعا	حال ناید در میانم ای فت
حال محکی عنه قاشق قصه است	قال بی حال اے برادر هیچ نیست
قال بهر حال باشد بد رقه	بعد حال آن محض کفر و ذرقت
کن بیان بهر چند این چند	لب کشا از نکست پیر عسلا
قل لب با قال از قال عسلا	ما سمعت از سمعت مثل لب
گفت اے مستان ستر دلربا	با عسلا ما قال از قال عسلا
گفتم اے قربان افشاے تو من	تو بگفتی چون بگفتی این سخن
ما سمعت از سمعت الکلام	ما حصلنا از حصلنا المرام
چونکه حاصل گشت مطلب آه آه	حاصل و محصول شد هر دو تهاه
مدعا و مدعا بگذاشتم	رافع مطلب چه مطلب داشتم
چون طلب بامدعا پیوسته شد	هم طلب هم مدعا هم پیوسته شد
چون بگویشم خور و حرف بانگ لا	نه طلب ماند و نه من نه مدعا
چون طلب با طالب و طلب با کاست	شد حدیث فقر و احتیاج است
گفتگو با جستجو است نه گفت	من یقول الله اصلا من عرف
این مقام شکر است و ذکر نیست	این مقام محو است و فکر نیست
بهت ذکر و فکر بین ایشان	ذکر و فکر اینجا ناید که خبر عین
کفر شد اسلام و شد اسلام گفتند	کفر شد آغاز و هم انجام کفر
کفر آغاز است کفر کاسته ان	کفر انجام است ایسان همان
زین سبب خواند است مرد و ذوق و فنون	اولیا را طرد و نال کافرون
ای خوش کفری که ایمان بهر اوست	اوست همچون جان و ایمان بهر پوست
بوی نهی ایمان که کفرش در نشان	کار فرمای است چون در جسم جان

مصطفیٰ افشای سیر رکند خوانند
گفتش آہے بنا اہلان چنین است
فاذکر و نہ راجہ باشد اذکر و
کیف لکت عن احادیث اجدیل
ذکر او باشد و دانستہ و ندول
گر چه افشا کفر باشد بالیقین
بر کہ اندر کوسے وحدت راہ یافت
لیک پر بردن مرد و گداز
چشم بر رجبہ آکشی شد چو وا
لیک از بہر ہدایت جائزہ است
این مفارق بر قریب است و نہ دور
گر نیاید مرد عشق بحر حال
کس جگہ نہ رہد و در کوی دوست
جیلہ را بگذارد حال نفسہ کو
گر کنی تحقیق تو این کفر چیست
غفلت حیرت نباشد غفلتی
مرد عاقل است دور از یار و دور
گر بصورت غفلت و حیرت کی است
چشم عاقل شغل با این و آن
از زبان مصطفیٰ اسے پاک رو
نہاے ذکر و فکر این حیرت است

زہرہ این گفت گو کس را نہ ماند
فی باہلان فاذکر و احکم بین ست
کیف ماند کورہ لا تذکر و
انہ خیر الت او للعیل
شمع جان گشت از فروغش مشتعل
ہست طمانند از پستہ یقین دین
باز نتوان سوسے کثرت رو یافت
ہست جائزہ لیک واجب بخطر
غیبت جائزہ آنکہ بسند ما سوا
و گیرے راتا کند زمین بادہ ست
این رجوع او ست حکم و حضور
بر کتار گفتن قیسل و مقال
عاشق حق چون بہ بندہ رندی است
پوست را بر کن حدیث منہ کو
ہست اسلام حقیقی کفر نیست
نعم عام اینجاست و در حیرتے
صاحب حیرت بود اندر حضور
لیک در منے تناسب ہیج نیست
چشم حیران محو رے و لستان
رب زدنی حیرت انگیز شد
پیش من از گفت گو ہم غرت است

داستان

<p>عشق خواه و عشق خواه و عشق خواه عشق باشد خالق ارض و سما عشق آرد گنج مخفی در شهود دوست خود شاطره روئے نگار عشق می بخشد حیات سردی عشق باشد جان جان جان بن عشق باشد نور چشم او بیا برد آخر بر بساط کوه طور عشق بر و سکه ناز را گذار کرد یونس در بطین ناسته انگشت مصطفی را برد او بر الامکان کر بلا را دید بهر او حسن در هر خورد از جانشینش چون کمر نیست مردم هر که او را عشق نیست خود را یادش وقت شاد آمد مرا</p>	<p>اسے برادر گرتو ہستے مرد راہ عشق باشد عین ذات کبریا عشق ہر بعد دم را بخشد وجود عشق باشد بیکان ہا و ہمد عشق باشد نور پاک احمدی عشق باشد مایہ ایسان من عشق باشد تلج صدق انبیا عشق موسی را نمود آتش زدور عشق ابراہیم را ویرنار کرد عشق یوسف بلجی ہے انگشت برد عیسی را بچہ ام آسمان مرتضی را برد عشق اندر خنین ذوال امام مجتبی عالمی کھنہ مردہ باشد آنکہ او بی عشق زلیست داستان خوش بیا و آمد مرا</p>
--	---

حکایت

<p>در سفر یار و صاحب در طریق مرد شد اندر تماشای جستجو عاقبت در خانہ قاضی شتافت گفت اندر شهر خود سلام کن</p>	<p>بود مردے را خرے یار و رفیق ناگهان گم گشت خراز دست او جستجو ہا کرد لیکن خبر نیافت راند با قاضی ز حال خود سخن</p>
---	--

<p>تا نگہ پیدا شود گم گشتہ ام بود قاضی در دمنده عشق کیش رو بومی حاضران آورد و گفت ایہا الحفا کس بہت از شہ سر فرو بردند جسد مردمان گفت من ہر زندانم عشق حقیقت گفت قاضی مرد حسد کم کردہ را</p>	<p>در فراکش سخت دار خستہ ام داشت مدینہ فی از عشق ریش لغز حریف گوہرے گونی کہ سخت کونشد در عشق گا ہے بستلا ناگهان برخاست مردی زان بیان پیش من این عشق لفظ مہلیست حسد بہین بی عشق باشد اسی فتا</p>
--	---

مقولہ

<p>خو بود آن کس کہ اورا عشق نیست آدمیت نیست روے از جہند آدمیت گردے روے چو ماہ و رہی آن روز نیست دوست و پا آدمے آن ست کو عاشق بود گشت آدم مجتہبی در عشق حق این امانت راجہ او بنداشت زود کرد حق فیض امانت بر ہما چون ابازین بار کردہ آسمان آدمے برداشت اورا غاملا کرد کار جہل شد علین علوم سر کسے را عشق چون سازد مدد چون بہاد و بخت گرد و از کسے</p>	<p>بہت خراہند رہا بس آدمی ست آدمیت نیست بالا بے بلند با وجود مہر او کے گشت شاہ دیو بودے مر خلافت راستا در خون عاشقے فانی بود بر ہما پیشہ پیان بردہ سبق از میان گوے خلافت در بود پس ابا کردند زان آن مجلسا جملہ ترسیدند زین بارگران انہ کان غلاما جہلا شد نبور عشق انور این ظہوم در حق او نیک گرد و کار بد بد شود در حق او خیر بسے</p>
---	---

آن یکے را سینه گزود حسن	وان دگر را عیش میگزد و محن
حکایت	
<p>بهر سرقه یک شبی دزد و لیسیم جهت اندر خانه و چنبره نیافت چون تهنی دست از درواز گشت شد برون از خانه و آواز کرد حیف تو آئے بطع مال و زر گردارم هیچ مال و دیوے دید سوسیش از نگاه و لطف خال آن نسیم از زشتی خود شد کرم</p>	<p>رفت اندر خانه عوشت کریم شد خجل بپسج ز انجار و بیافت شیخ عالم مطلع زین راز گشت گفت امارا که برادر باز کرد وز درین باز گردستی بے اثر هر چه میدارم بگیرش ای اخوند گشت سارق عارف خالص انجوس از رود و زنج بدست موسی نسیم</p>
مقوله	
رفت راه بند و آمد و عربا	کردگار غم پدید آمد طرب
حکایت	
<p>ابن لجسم بود پیش مر تفتی بود باو که در جاد و نردان از گرو و فغان زیان دین بود چون فراغت یافت حیدر از غو کورساند تا بکونه این خبر ابن لجسم گفت لبیک ای امام من رسانم تا بکونه این نوا الغرض در کونه رفت در حو</p>	<p>خدا تش میگرد در روز و شبها بر قدم شاه دین بد جان نشان در شب بر صاحبان دین بود گفت با یاران که گن است از شما که در نیجا یا نستم فتح و طعنه هر چه فراسی بر آتم من عسکلام شاد سازم جهان هر پیر و نسا فتح کردیم در اجون اندر غرا</p>

کو بگو میداد این بانگ نغمه شد بر آشفته و از دوش شد داد سپتام نکاحش آن لعین چون دل دین و خرد و زبست آمد اندر شکر شیر حسدا در اطاعت رفته بود و شد بے شد ز راه کعبه اندر سومات	بر زانے افتاد ناگاہش نظر از شراب عشق او بدوش شد زن بکامین خواست فرقی شاهین بر قتال شبہ بیان جان بہست کرد حینش در رائیید آن حجاب بود اندر فکر خیر و شد شفق در مذاقش گشت ستم طعم نبات
---	---

مقولہ

بچہ نزار سے تو ز مستقبل خبر تو ندانے ختم کار خود کہ چیست نہست جانم کہ مسلمان را کہ او مقتل کو عنایت مسلم بود خشم کا بکس چو معلوم تو نیست چونکہ خیمہ دی تو این حرف بولنا	غزہ کا صفہ مشوا سے بدگر غزہ بر حاسے شدن پر ابلیست خویش را از کافر سے داند تو دین مسلمان کافر سے مرید شود تو چه دانے فاشیہ یا کالی ست خویش را نیک و کسے را بد دان
--	---

حکایت

رفتند عیسائی پیش مرد کے زیادہ بر دے ابن تابان نو عشق علم دیر مرد کے فاسے ناگہ ز دور شد غیب از فصل زبشت خویش تن کامی درینا وقت خود کردم خراب باسی ویسنا و مطرب ستم	شد لاسے فار سے با عابد سے رو سے آن روشن بنور زہد و حلم مجمع البحرین نور فوق نور گشت گریان و حسنین و نالہ کن رفت عمرم بادن و جنگ مراباب عمر در فتن و منجوری با ختم
--	--

روئے من چون نامہ من شد سیاه روئے شان انور جور بر سر یا چون سگم من بیکه گشت از سگم سرخ شد از غصه و بر خود تنید پیر تری از خوگ و سگ بلبل اشتباه آرزو دار سے رخ چون روی ما بلکه خورشید وار دار با هیچ و تاب چون سبزه هرگز نه بیستند سوئے تو وحی آمد بر سحر پاک روئے وار مش از نور پاک خویش نور گردش انعام مسدود هم کین گریه از نامه اعمال شست جاسے اگر کردیم در دار الجوار کبیر نورش کرد از زشت رو اہل کبیر انجبا بود خوار و تباہ	شد مستعار عمر من کما تبسأ اے خوشا اوقات مردان خدا بستم مردم چو چندین بدرگم چون بگوشت زبده او از شربید گفت اے بدر کار زشت در سیاه با چسبن نعلی که کردے دائم روئے ما در دست رخ آفتاب قابل دیدن نباشد روئے تو بود زبده در حسد و شکوے حسرم کردم من بحال آن مجور جاسے او کردم به فرودس و عدل گو نکرد او هیچ گه فعلی درست و اینکه نیست که دلی عدل شمار جست کرد اعمال او را کبیر او کبیر نبود لائق این بارگاه
--	--

مقولہ

دائم اندر خوف باش اسی ہوشیار نیت مومن آنکہ اور خوف نیت گوش در این وعظ ختم الایمیا وہشت خوف آن بادشاہ عالمین عشق نبود بازے طفلان بدان	اے برادر اندرین رہ ہوش دار ہر گز ایمانست خوفش بی شکایت ہست ایمان بین خوف و الحیا خوف اندر عشق باشد فرض عین عشق کہ بخوف باشد اے فلان
--	---

در دست گر عشق حق آمد پدید بیم او از دل بردخون کسان آن ز بیم جسد آزادت کند بیجان العاشقون الصادقون	با شربت صد گونه بیم دهم امید هم امید اور جا بے دیگران دین ز غمها سے جهان شادت کند لا یخافون ولا هم یحزنون
--	--

حکایت

اسے کہ میخو اہی شد از مردان صحبت مردان گزین و مرد شو یو کہ از سر خفی یا لے اثر صحبت ایشان چو ایشان بیک کار عالم مینے بر صحبت ست نار شد بنیم چو در نار او فتاد هر نفس و خار سے کہ در دریا شود وانہ چون بریزند مردم در خاک چون بدو خویش دے خود کش چون کہ مطبوعش بکام او فتاد جسم ناسے همچین خسیان شود این همه از صحبت ست ای پیر خود قدر صحبت را چه داند آن کسے روز و شب گر در لعل کمر حیل گر دے آید بنزد و منیبان کہ مر یسے شد بر نیچے بستلا	تا توانی صحبت مردان گزین زیر بایے پاک ایشان گو شود صحبت ایشان نماید با جسم عام را از خیل خاصان میکند هر چه میخو اہی ہست در صحبت ست باد شد آتش چو در مترون باد ویدہ با شے عاقبت دریا بود دارد آنجا اشتہای آب و خاک در زما شے باز عین خود کند بجمل خود را بد و تفصیل داد باز حیوان عاقبت انسان شود ہوشش باید کہ بمطلب رہد کو گزیند صحبت نادان بے نخہ سالوس در زیر عسل برکت ایشان چو جوید ای جوان خورد از دست طبعی یک دوام
---	--

<p>دور پس او خورد اشیا سے مضمر باز اگر جو پیدائش آن بوالفعل مرد نادان می نہ فہم حال خویش پیچید از خویش چون کوز و کران بہر کہ عیب خویش بر او دید و پس او بس بردارد و بجز نفع از کہے او نشیند در میان این گروہ ای کہ مباداری بہ تصدیق یقین اما گزیرہ باید آخر چند چیز اولاً باید کہ بر افعال شان تا گویند را این گروہ بانیان</p>	<p>ماند بر پیرہن ہنسے او ستم پیش و اما بلہ است و از جہول دیگرے راسے کند از طعن ریش چشم او دایم بعیب دیگران انگیزد و خوردہ بہر چہ پس چند بر گریہ روز بہ خار و خسے گر بود کاہے شود آخر چو کوہ آرزوے صحبت مردان گزین با تو گویم یاد گیرش اسے عزیز پیش ناری اعتبار اسے اسے جوان الفراق اسے ناسازی خوف راز</p>
--	---

حکایت

<p>قال الیوم یس قط مشیہ علیکم شد بر اسے سیر ہوئے را خطاب عالمے از خویش کامل ترجوے انتہائے قدر تم نہ بد و روا صبرہ بینی کنسار آب رود زندہ گزرد و ماہے بریان تو کوست از تو عالم و دانا کیسے گشت توشع جہرہ و یار و ریش بر کنسار جمع الجبین رسید</p>	<p>آن تنیدستی کہ موسے کلیم از جناب کبریا آدر خطاب وحی آمد کاہے کلیم پاک روے عالمانند از تو کامل تر لباس و بسوی صحیح الجبین زود چون مدی اسبج تو ساز می و خیر تو نشان یابی در اسبج از کہے موسے عمران چو شد اندر طریق عاقبت طے کرو آن راہ مدید</p>
--	---

با کج بابت ما ہمے سبجا یا ر را
 رفت زانجا و در خود بہر وضو
 وان نقیضش یوشع والا صفات
 باز چون یوشع بدان محو کبید
 گشت ما ہی زندہ وارنگ ست
 عاقبت آنجا چو بانہ آمد کلیم
 سہوشہ از خاطرش این ستان
 روز دیگر موسے عمران چون
 پس بیاد آورد پیشین دستان
 گشت موسے چون خبر از راز و
 بیگان چون نون عدم آن بودہ
 باز گردیدند آن والا صفات
 دید گردا بے دوران آب روان
 شد کلیم آمد دوران چشمہ بن
 چون در آن حالت زد و پدہ کردہ
 و نذران گنبد خضر اندر نشانہ
 گشت فارغ چون خضر بعد از سلام
 ہمدان حالت چو مرغے ورسید
 گفت باموسے خضر کاسے مجتبا
 علم تو د عمل من اے اہل دین
 نسبت دریا کے علم آن دجید

گفت پیشین ہن کلیم کبید یا
 شدست آنجا دست و پا ہی خوشی
 ہم وضو کے کرد و روا الحیات
 از تن او قطرہ بر ما ہے چکید
 رفت اندر آب و از ہجران پرستہ
 قصہ ما ہی گفت او را ندیم
 بعد از ان گشتند آن ہر دو روان
 شد گردنہ خیمت از بین آن نختہ لون
 گفت یاد کے قصہ دے آن زبان
 گفت آنجا ابو سطلب ہی اسے
 این مرا موسے شیطان بودہ
 بر سر آن چشمہ آب حیات
 خلیش را انداخت موسے اندر
 پس فرو رفت اندران آب عقیق
 گنبد کے دیدہ معلق در ہوا
 و خضع و در خشوع و در نیاز
 کرد باموسے بخلق خوش کلام
 قطرہ آبے از ان دریا چشید
 پیش علم حق چہ باشد علم نا
 بلکہ علم اولین و آخرین
 کمتر از آبے کہ این طائر کشید

علم باشد علم آن رب ارجسلیل
 علم با کتب قطره زبان دریای علم
 گفت موسی با تو با ششم ای انجلی
 گردشوی همراه من اے مهربان
 انت لاتسلن منی اخبیر
 پس روان گشتند بر آب آن دو با
 ناگهان دیدند یک کشتی ز دور
 تنگ آرزو کے کشید و پیش گشت
 گفت کز بہر بلا کے این گردہ
 قال انی قلت لمن نصیر
 پیشتر رفتند و دیدند یک غلام
 گفت موسی کاتے صفی بارگاہ
 گفت گفتمنت کہ تو بر کار من
 گفت موسی من خطا کردم خطا
 پس فرود فرستند مردان خدا
 بود و دیوار و در و بس کہ نہ
 دست خود مالید بروی چون خضر
 دید موسی چون چنین گفت ای خضر
 سیر میگشتے ز جوع لایطاق
 دست زد موسی بدان خضر
 سیکنے از صحنہ ماراجدا

ماہمہ از علم او مبنیاً قلیل
 گردشوم مغرور بروے دای علم
 گفت میں کہ انکم کہ من نصیر
 انجلی منی تو نہ پرستے ستر آن
 قال اے انشاء ربی اخبیر
 ہر دو میفرستند بہم لیل و نهار
 کرد از سرعت خضر بروے مرد
 آن زمان بگذید موسی پشت دست
 این چہ حرکت کردہ اے اشکوہ
 قال لا اناخذ فیہ یالی انی
 گشت اورا ہم خضر بروی سلام
 توجہ داشتی علامہ بے گناہ
 صبر نتوانے نمود اے یار من
 باز اگر پرسم مرا سازی جدا
 گیرند گشتہ بدیچی از تو را
 یک طرف ہم گشتہ و پیر خستہ
 گشت و دیوار استوار و ستقر
 اجر کردی گر مقدر پیشتر
 گفت اے موسی شنو بدافراق
 گفت وہ از حکمت کام خیر
 آخر از راز خود کم کن آتش

گفت این کسبینه را از الہ
 و شکستن بود چون اصلح او
 بدان شکستہ کشتہ آن را نفور
 بادشاہ ظالم آید از عقب
 چون بہینہ کشتی معیوب را
 آن غلام ابواءہ کاٹا ہونین
 عین طریقی مستونیہا
 کہبتش از بہر اچھاے ولے
 وان جسداری کش بنا کردیم
 از ہولے دو غلامان تبیم
 چونکہ آن دیوار افتادی رچاک
 من بامر خود نہ کردیم هیچ کار
 کارادہر حکمت ست ای بار
 باز گنت آجا چہ درد دل داشتے
 علم حلالہ سیاؤ اولیسا
 بک گمانند آن کہ ہم پاک را
 بروہ چون چشم زین را زینما
 زلفت با تو نے گویم نہ ہند
 خلق خوش کن تا نہ نبی جوہر چاہ
 تا قبول حق یا بے ایمان شد

من نہ کردم کشتہ اور آتہا
 این تہا ہے را بدان افلاح او
 کور ہذا ز دست شاہ اہل جور
 کشتہ مردم بگیتہ از غضب
 رو بسوی او نیار و بادشا
 و ہوکان بیسل نحو اکاشین
 شتر کہ بالدریہ سے سیہا
 قتہ کان الحیوۃ المعنوی
 با تو گویم را ز ادا کے ذوالہد
 ز یہا و بجاست نہ فون ای کہیم
 گنج ایشان را کسے بروی زجای
 بودہ ام نامور از ہر و روگا
 کارا و بے مصلحت نبود روا
 قدر علم خوشتن بنداشتے
 قطرہ من بحر علم الکبیر یا
 کہ تو باشد علم ایشان را یا
 بعد ازین ہم علم خود نازت نہا
 یا دیگرشن تا کہ گرا دہونند
 ہم بدینا از کسے حاجت خواہ
 این حکمت و شہر شمشاد

چونکہ موسیٰ بشنود آواز خیر شد
پس ادب را پیش گیر ای اہل یمن
تا اینک ایام می باید تیرا
ہر چہ فرمایند ساز می بچوباب
تو زرا عشق ہستی بخیر شد
ساکنان آگاہ انداز رسم و راہ
راہبر دور و ہزار آفت درو
بے بلد ہرگز کسے را سے ندید
زین سبب فرمود آن ہادے رہ
ہر کہ نشاندہ نام زبان خویش
زین خبر کہ کس کہ اور آگاہ نیست
می شناسد قدر شیخ آن مہدی
شیخ را حق خواند اولی الامر ای فلان
توسے این آیت بطمع آتش و نان
شاہ گرافت بود در عالم ست
و این گردہ باشکوہ صوفیان
شیخ باشد نائب پروردگار
نیست شیخ اینجا بمعنی ضعیف
نیست شیخ آن کس کہ در دھدر
ما گویم معنی شیخ کہ جلالت
آنکہ سالک را وید از خود غنا

ما و تو نجیب چہ باشیم ای سید
بعد از آن در صحبت مردان نشین
گر ز شان تعلیم می باید ترا
گو کہ پیہاری نبطا ہر باغ
نے شناسی نفع نے دانی ضرر
تو ندانے وضع بنیم پادشاہ
رہ زمان در پے چنین غافل مرو
زینہارے راہرو نتوان سید
ہست شیطان شیخ من الشیخ نہ
ضایع اند کہ فسد ساز و جان بخش
شیخ اندر قوم خود ہیچو شہ نیست
کو ندارد ہر بخت و بہ نحو سے
اثر اطمینان واجب کہ حکم آن
خواند اندر شان شایان جوان
ہست او بہر مسلمان از دست
شیخ را گویند ز الامر ای فلان
وارث جا سے سبب نامدار
سال خورد و کتہ و پیر و نجیب
در جہانش قہر و شہرت مزید
اسے برادر شیخ یحیی ہم نیست
باز بخشہ از بقای حق نیست

<p>نئے جیات و موت غنی ای جو ان نی جیات ست این جیات بی ثبات نار فان را خود جیائی دیگر ست مرگ ایشان هست بین زندگی ای خوشا اسرار مردان خدا الغرض در خدمت مردان چنین خویش را تسلیم کن تسلیم شو خوبشتر را در میان ہرگز نہ میار نیست قول و فعل ایشان ناصواب تو ندانے حکمت افعال شان گر روے ہر راہ ایشان ہر شمار</p>	<p>این جیات و موت را از وی بدین نیست حاصل سالکان را زمین جیات مطلب ایشان مات دیگر ست گریہ ایشان بزرگ خستہ گی جستہ انوار مردان خدا گر رسائے یابی ای از اہل دین در میان خود را بسین ای را ہر مردہ در دست غشائے شمار تو زنا خستے کن ہرگز عتاب تو ندانے غایت اعمال شان عاقبت یا بے خبر از سہر کار</p>
---	---

حکایت

<p>طالبی شد در تلاش کبیر یا شیخ گفت اورا کہ ترک فرض کن گفت من خواہم نہ تو را ز دنیا ز نزد تو بہر ہدایت آدم گفت شیخس کا می طلبگار خدا گر کئے کارے بحسب امر ما این تو بہ وصل چون طالب شنید بہر ترک فرض معذوم ہمار گفت گر از تو یہ ساید اینچنین</p>	<p>بیش شیخے نقد اس کے رہنما آن جوان چھپد بر خود زین سخن تو ہے گوئے مرا ترک نماز من نے بے ذل و غواہیت آدم من ہدایت میکنم را ہے ترا خود بہ بینی انچہ بینی با جسدا گفت کا سے در عہد با چون با نیزید حسب عالم دیگرے فرماے کار ترک سنت پیش آراہی مرد دین</p>
--	---

<p>عاشق بیت بین بطبع و محصل یار مستطعم را دید طالب شب خواب با تلمع اسے جسد این نور آن زمان سالک چو شد بیدار زود گفت الحق انچه تو گوئی رده است سالکان را از رده او آگهی است لیک چون ابلیس ہم آوم نماست عفت و بر طالب بود دشوار تر از چہ راندا شقیب را از اولیا استقامت سالما باید ترا ہم بہ شغل خویش باشی مستقیم گر شوی تو مستقل بر یک عمل ہم ترا در سر عمل آید نہات ورہ سائے مدتے در خدمتی اکثر ہے دیدم خواب از جستجو چند گروے اہی برادر کو بگو گاہ سوے کعبہ آئے گہ بہ دیر اصل حرف این ست اسے مرد تمام</p>	<p>شرک سنت کرد با صدر ملک و عمار گفت باو سے آن شبہ عالی خواب سنت مارا سخا بندی شب چرا آمد و سدا پر پیش شیخ سود انچہ من دانم سر اسر خطا ست دخل خود کردن درین رده ابلیس اہل مکر اندر لباس اولیا ست فصل حق اورا غایب رہ مگر ذلک فضل الدیوی سے من یثنا تھا کہ راہ راست نہاید ترا ہم بہ بزم عار سے گروے مقیم پیش نارسے گاہ حرف محصل ہم بیابے اسے اخی راہ نجات فیضہا یا بے بیہ بین مجھے گاہ گوید این خوش ست و گاہ دار پر دہ پسندار بر رخ تو بہ تو کہ ہناک الشرد گاہے ثم خیر بہدی الدین یثار و اسلام</p>
--	---

داستان

<p>صافیا بس کن نزد کراں داو داستان پیہر دانا یا دکن</p>	<p>وازع ملا والدین ستمی گو داز حدیث شہر دل آباد کن</p>
---	--

<p>سزنا رخ خاک پاک آں امام حرف او باشد دوا سے درد رحم ہند بر من ہمسار کن حرف اور من نیک نام بیان مارا آت عین ولا اذن سمع باتو گویم نکتہ از حرف او گویم بجسم زمین و آسمان تو غدار سے احتیاج پنج چہینہ نکتہ دان بختل بدوستان خویش را اے یار خود کم کردہ خویش را در باب اسی مطلوب خویش اے طلبگار رنگار و یار جو</p>	<p>جان صد جان من فدای آن کلام چون طیب است او مرہن عشق را ہاں دوا سے درد ما بیش کن گفت من با تو چہ گویم اے فلان حال اور از من مبر من اسی سمع لیک چون دارنی تکاشش و جستجو نکتہ لیس کن در وہم در استان تو دوا سے خویش ہستی اے عزیز ہر چہ جوئے جلد و دست اسی فلان لیک تو از چشم خود در پردہ پردہ را بردار اسی محبوب خویش لیک حکایت گویم اے اسرار جو</p>
--	---

حکایت

<p>داشت اندر خانہ خود چارہام برسد با سے برآمد ناگہان در شہار او در آمد آن شہ تا چارہام بامی کہ بر دے ایستاد شد قریب از غایت قریش ابید تا کہ بام مہربان بیزار شد اے دروغا آن رفیق جاودان والہ و شوریدہ و دیوانہ شد</p>	<p>بود در شہر سے عزیز نیک نام از پے تعمیر روز سے آن جوان چون شہر دآن با ہما سے خویش را بوا المعجب حرف اینکہ رفت اور از یہا چارہام نگہید و پیش پانہ بد گفت تقصیر سے مگر در کار شد یا برا سے سیر شد در گلستان در تلاش او ہرون از خانہ شد</p>
---	--

بانگ در بازار زد و با شور و آہ
چون شنیدند این چنین از وی سول
در نظافت حلقہ گفتند بش کہ بان
چون سرانگ گم شدہ آنجا شنیدند
بیدید اندر تلاشش بام خویش
نید وید او تا کہ آمد وقت شام
در دل خود گفت میں بہ چون گم
آمد اندر مسجد کے آن درویش
رفت چون در خواب مردہ زندہ گرد
صبح ہم از خواب چون بیدار شد
در تلاشش بام حیران بید وید
وید اندر آب و گس روئے خویش
شد ز نقد ریش و ریش و حزن
من نکردم بیچکا ہے خلق ریش
من بہ سبھی زخفتہ ماندم بچہ
خاست بر فکر تلاشش نام ما
جب جوئے بام گم کرد از خودم
ایم درینا من کجا باشم کجا
سوئے مسجد باز رفت آن دلفگار
مینور دے آواز من کو کو بگو

بام ہمس دیدا اسکے یاران براہ
در عجب ماندند مرم زمین مقال
بام تو دیدم اندین کو جب روان
عاقبت دیوانہ دشن زانجا دیدہ
بقرار و دلفگار و سینہ ریش
رفت شد در جستجوئے اوتام
شب بگرد و مسجد می ساکن شوم
بود آنجا مجمع زندان چین
بجہ طولاش زند کے حلقہ کرد
از خیال وے روان در کار شد
عاقبت بر ساحل دریار رسید
حلقہ اعضا وید و رے غیر ریش
گفت من سرگز نباشم ہن چنین
خویش را گم کردہ ام از دست خویش
خویش را دانست من رنہ کے گم
واسے ہر ماوے کے بر ابام ما
در تلاشش گم شدہ خود گم شد
بعد ازین بن خود چسان مانم بقا
در تلاشش خوشتن زار و زنا
خویش را می جست حیران بویہ

خویش را در خویش چون گم کرده بود
یار در کعبہ قداسش جوئے بدید
اے دل تو کعبہ بیت الہ
اوی نہ گنج در سہاونی زمین
خویش را در خلوت او جادو
سیرچہ اخگر نہادے بر زمین
چون خلیں این سنگسہتی رشتن
چیت بت این ہستی سوہوم تو
پہرہ رخسار جانان پارہ کن
چون شود این پہرہ از تو ناپدید
نہست خبر تو در میان تو را و
پیش من متراوشت این لفظ
لیک از نا امدان امی بلفظ
توئے او بلکہ اوشت امی فلان
ہاں گواہی نام نہ عن و
آن انا و حہ سحرش فکند
این انا را ہیج دانی از کجاست
این انا نیست معنی غیبہ ہر
این انا خبر ہو نباشد ہیج چیز
یلے ہو و اناست و نشد
چون انا را سر بدیدم یلے

جستن بیرون نداوش ہیج سود
ما اصبت مطلباً لاکبت فیہ
توزول آگہ نہ گشتے آہ آہ
خلوت او نیست جز دل ای خیر
بے ادب ہر سند شدہ ہست
چون منافق بت منہ در شاہین
چون علی از طاق کعبہ بیت فگن
شا کہ است این پہرہ رخسار او
بعد ازین اسے سر منظار کن
بعد ازین ایوم بصرک کا سجد
او تو از لشت و رنہ او ست از
خواہ او گو خواہ تو گو خواہ ما
بلکہ مارا از بدان اندر نزول
خویش را او دان تو او را خود دان
گو انا حلاج سان ہر نو کار
دین انا ہو بود بر اوج ہند
این انا از شجرہ اہن نہشت
این انا را من بدان اے نیکو
این انا را نیز ہو دان اے عزیز
یلے از ہو انا معمور شد
بعد ازین خبر ہو ندیدم یلے

مقوله	
<p>دوستان ضبط نفس تا که کنم نکته منه مود آن دانا سے راز صفحه تنگی میکند زمین داستان ساتی شیرین لب فروش کام قطره او گشت دریا سے صحر باغبان جنت بیت الارم صبح شجره اطمینا عیب این سمارا تو بند از این سا آسمان دیگر نیست اینجا مگر</p>	<p>میسند مذحمت طلا جوش از دم نکته او داستانے شد در ال هم نیک اند بیان اوز بان ریخت از سے قطره و حساب ما لم احببوا لن ایضا لا احببوا دار از انگشت و معن در لم نما بیت اعلی و فرسه فی السما این سمارا تو بند از این سا سے ہیو کے باشند اورانی صور</p>
دا	ن
<p>آن شنید ستم که در پیش رسول مگر کنیز می راز دم من بے گناه گفت باو سے سرور عالی تبسار آن کنیز صاحب تقوی و دین گفت بعد گیتی گفت احدا گفت یا رب کیستی گفت رسول</p>	<p>گفت از اصحاب سرور و تقوی خواهم آزارش کنم ای باو شد کان کنیز خویش را اینجا بیدار چون بیاید پیش خیمه امیر سلیمان قال این المد قالت نئے السما گفت آنا و دشمن کن ای زود قبول</p>
مقوله	
<p>این سمارا باشند سمار اولین کس نه پند از نه گزین نه فلک این فلک گوئی چنان گوید حرا</p>	<p>گوست جاسے پاکر ب العالمین برتر است از عرش خودی و شکو لایعنی ارض و لاهم سے السما</p>

مستوی الرحمن بود و عرض برین
 زان سما نازل شود مار الفرات
 زان سما نازل شود آبے کران
 این سابرست و آن درشت آه
 آسمانے در زمین پنهان شد
 این سخن بشنید عقل و زود صغیر
 لایحاط قط محیط بالمحاط
 عقل ظاہرین چه داند سر جان
 سرکہ پنهان شد در چشم خویش تن
 سر جان را دید از چشم درون
 چشم خواب و چشم بیداری یکی است
 جسم خج جان نیست جان خبر چشم نیست
 سر کرادین نباشد جان پاک
 چون سخن از جان رسید ای جان جان
 یادم آمد نکته جان حبان
 درست جان و چیست عالم جسم او
 چیست آدم مجبج سما کے دوست
 انت رسم اعظم من بینہا
 عند ظنک انت جسم صغیر
 انت قد انتبت نفسک فی الورا
 یا انتی ہیات نمب نذیل

مستوی العرش است این ای اہل زمین
 تا بروں آید از ان حب و نوات
 کل شے حے باشد ای جان
 چند پوشم چند گویم اسے اللہ
 عالمے در قسم آن حیران شد
 کیفیت تسبیح صغیرہ لکھ سیر
 کیفیت بلج کجمل نے سم غیاط
 سر جان بر سر کسے نبود عیان
 ہجھو پنهان گشتن جان در بدن
 چیست چشم اندرون چشم بروں
 چشم داکن گرتا در دل کیست
 چشم و گوش و دست و پای تو کیست
 چیست چشم و گوش او کیست خاک
 جان من در سینہ من شد طہان
 آن علامہ الدین شیرین داستان
 از مسمی بہت آدم اسم او
 جملہ ذرات جهان اسما کے دوست
 سائر الاسما نیک الطوی
 ای ولیکن نیک شے اکبر
 لو عرفت ذلک انت الحلا
 آہ یا اسنے علی بالفع

انت تر عسم انک عتسم و دم	اشققتے نئے فرحات من ز عسم
انت نئے بیت العوالم کا اساس	انت قد اوہنت لفتک نئے الباس
چاک کن بہ خود لباس خوشی	ہاں ہی ز سید ترا این پیرین
دائم تا از پیر ہن ناید بدر	سے نگار دو شاخ و برگ دئے شر
مگر نہ گشتے جائے یہ سب قہا	بندہ اندے و نہ گشتے بادشا
نما نگہ در جامہ مگی چاک چاک	کے شود ز الودگی خاک پاک
ہاں تو ماہی و لباس از کتان	می نشاید این لباس یگان
نیست خبر و ہست بہن پیر اسنے	می نشاید ہر چاکش ناخنے
چون تو خود را ماہ دیدی چاکش	منزل تو عالم افلاک شد
لیک تو خود را کتان دانستے	خویش را در وہم باطل بستے
خود ز چشم خویشین در پردہ	خویشین را زین گمان کم کردہ

داستان

از کتابے یاد دارم این خبر	کا بلے شد عازم سیر و سفر
در دل اندیشید کا نہر ملک غیر	بالضرورت کہ وہ ام من غم سیر
ملک بیگانہ است و ما آگہ نہسم	خویش را یار بہا و کم نہسم
یک نشان باید بخود بستن ضرور	تا بجاے خود گنم دیگر مرور
بست بس بہر علامت یک سن	مرو نادان ہر گلوے خویشین
آن رسن بر بست شد ز انجار دان	در تلاش بدعاے خود روان
رفتہ رفتہ چون بشہرے در رسید	ناگہاں زین گوئہ یک رندش بدید
از تسخیر مرد و رند بڑ بستن	بست چون او ہر گوی خود رسن
گشت بہ شکلے چو او باوی و چار	ابلیش چون دیدش بس بقوار

گفت یار با گر بنم او پس کی
من چه باشم یا آلهی گم و بیم
گر من ست او پس ندانم کیست او
و ز من پس یا آلهی چیست او

مستقل

چون رسن و است بود او غلیظ را
از خود غیر از رسن نادیده بود
بچنین گم گشتی تو در لباس
تو نه سمی و نه سمی اے عزیز
تو ز خود آگه نه هست عظم و جسم
ستقیم و منحنی شان تو نیست
خود تو در خط و در خط بود
بان مشو در خط خود گم ای فصول
خودیش را بگردان ز قید تن به بین
خودیش را اگر تو به بین من جهان
این نفس بیرون جان تو شدی
در حقیقت نیست فرست تو من
تو چه آسمی در حکم من شو
من اگر گم و در خط تو شوم
در غم من نیست هرگز تو من
این سخن حسنه است تیری از کمال
ما کجا باشم در حق اے آه آه
شده نه بان گوید لیکن گوشش کو

لا جسم شد مستلا اے این بلا
در رسن آن مرد گم گردیده بود
حال خود بهر حال ابله کن قیاس
من چه گویم خود که تو بهی چه چیز
بیگان گم گشتی در خون و جسم
طول و عرض و عمق از آن تو نیست
این زمان بر شکل خط پیوده
تا نگردد روزه من خطی ملول
تو کیش من را در میان من بین
نمی توانی و نه من اندر میان
بعد ازین من تو شدم تو من شدی
تو من نه خسته و ای جان سخن
بیگان اے بار من از تو رسته
مطلقا از گفت گو من روم
این سخن نه نیک می بے سخن
من ندانم تا کرا اسازد نشان
جان من قربان آن آماج گاه
خامش بهتر بود زین گفت گو

<p>چون نباشد گوش ساکت بزربان نحو چه می خیزد در تنها فاسطه کس نشد حاجت روا بے بی عرض بولسب رانے علی حاجت روا تا کند در چشم او روزنامه میل گفت این سحری است یا دمن بخون گفت بشناسم کلام کردگار از لبش کس این چنین گوید و گفت سوے حق از جانب باطل گر سخت پیش نادان چه درست و چه صفت</p>	<p>گر چه باشد گفتگو سیف نشان لازم آمد بهر فاعل قاسم از دوانا میره ماند بے عرض سسل بلغت شد سحر نیا بهر او بایست مردی چون کیل آن یکی قرآن شنید و شد زبان دال کی بشنید و شد گریان و دار این کلام آنکه او قریب گفت او گهر دید و گهر از چشم ریخت جوهر سے و نام گهر را از خن زن</p>
---	--

حکایت

<p>رویش از شادی جو روی لعل یافت گوئید هست او را خیمه سنگ معنی از چهره تو اسفندی که شود ماند پنهان میسے مکنون او شنیدیش ماند و نه سال اندر نهان ظاهر صورت و میسے مخفی است آنکه معنی دید از صورت پرست آنکه معنی دید او مرد دست کس برسد محفل جنت آسید صد به پیش چشم بنیاد یک است</p>	<p>کو دو که در خاک بیزی لعل یافت لیک این شادیش بود از حسن رنگ صورت زیبا بر دجله نود صورت او و بد شد مفتون او مورثش افزد عشق بیگمان حسن صورت فرغ حسن منوی است مرد ظاهر آمده صورت پرست مرد ظاهر بین کسے آمد و بس هر که عالم را نشان درست دید نیست خبر واحد اگر لک در لک است</p>
--	--

صد بصورت آمده منهنجی که این مسلم رفته کنون کوسه دگر بید هم گرمین عنان اوز دست چون ندر دانتسا این کستان	نیست وانا را درین ریب شکس حرف من شد از سو سو سوسه دگر میرود از شهر سو سوسه کوه و دشت باز گردانم سو اول عنان
---	--

رجوع بحکایت

قصه آن لعل بر خوانم تمام روستای زاده لعلش بدید لیک او هم آگه از کنش نبود مرد منهنجی بن ز صد آید بکس از عناصر بکس کم آمد جد باز جویان گستر از کم آمده و آنکه انسان ست بس آفتیل و آنکه مقصود و بطون و طاهرست لیک آخر باید از دس ناگزیر گفتم آخر لیک آد از اول نیست آ حنیه آمد گر چه استی جا علی اول از احسنه مدان افلاک را اسه زبان واسه قلم رفتی کجا نیست در دستم عنان چوبک	میدهم این تو سن خود را بجام قیمتی سهیله بداد از وی خرید سنگ خوش رنگی بخت بر بود قصه بسیار و خلاصه اندک کتر از دس هم نیایه اوست ایجو بر شاخ گل نم آمده زندگی را این چنین باید ویل معنی انسان حقیقی نادرست آنکه بهر اوست صورت و هم ز میر هست خوق الفوق که افتاده است لیک ز اول بود اسم ناعلی گوشش کن این نکته و لاک را مدعا بگذاشته تو باز آ هست در دست عنان پیشک
---	--

رجوع بقصه

باز گردان یک عنان رکن بیان	قصه آن لعل را بر کو جوان
----------------------------	--------------------------

پیش رستا زاده دیدش جوہر ہے
 از بہاے اولین داوش مزید
 لیک چون این لعل را در خانہ برد
 از قضا تر قید لعل دپارہ شد
 جوہرے غم کرد و در نام نشست
 گر یہ کرد و نعرہ باز و در دناک
 بر طریق نوحہ کرد اور خطاب
 خود تر فتنے پیش امر اولوک
 من بہ مدح تو نفیس نہ جستم
 بی سبب از من تو رو بہر تانتے
 لعل در لطف آمد و داوش جواب
 آنکہ مارا سنگ دانست و خرید
 سنگ بودم چون بہ پیش مشتری
 تو کہ لعل بے بہا شناختے
 چون تو اسے نادان بکری حرم
 لعل پیش جوہری شوق شد از ان
 ناز مشوقان بجا شوق خوشنماست
 ناز را باید نیانای ہوشمند
 زین سبب شد حسن با بل سوی عشق
 حسن را ہم عشق اندر مویلیست
 عشق سوئے حسن پسند ظاہرا

لعل دانست و کیفش مشتری
 او گران بفروخت و این ارزان خرید
 مایہ دولت سو کا شانہ برد
 کاست قدر و تمیزش ناکارہ شد
 گوہرے مفت آمد و بجا شکست
 جیب و دامن در غم اور دچاک
 بی وفا گفتش با زام و عتاب
 با من بغض نہ کردی یک سلوک
 از من یک شب نہ باتو جستم
 قیمتم بیشکستی و بشکاستے
 این چنین باطل گواہے ناصواب
 سنگ بودم پیش چشمش بے مزید
 او کردہ در بہاے من کہے
 خود چہ را بر آبر و ہم با جنتے
 چشم من شکست آخر غیبت
 کش ہما ندان تا مسافت جاودان
 پیش غیرے گر گشت بس نامرست
 بے نیازے ناز نبود دلپسند
 ز قدم ناچار اندر کوئے عشق
 حسن را بر عشق میل باطنیت
 حسن ہم دار رنگا ہے بر تفت

حسن هم از عشق دارد دل کیاب
 ذکر حسن و عشق آمد در میان
 این حدیث از من نمی گرد تمام
 بخیب بودم که آمد یک نند
 ده چه شور انگیز بودست این نوا
 این نند ایار باب چه بود و از که بود
 آن مگر طور تجلی طلب هست
 از زبان او بگفت عشق انا
 موسیایر خیزند و لوح دل بگیر
 در رهان نند زند اسد آمل را
 یعنی این نند عون مار غرق کن
 بعد از این بر مصر تن توشاه باش
 بعد از این این شهر را آباد کن
 چون شود این مملکت آباد تو
 تا کنند نور شید از مغرب طلوع
 تا فشار و گرد از خویش آسمان
 تا درین ارض اوفتند ز زوالها
 صلح گیرند آب و آتش در اثر
 پس بیاید شمس نور عیسم
 این معما پر سم است ای شومن
 اند فصل نینده اندر میان

عشق دل آباد و ظاهر شد خراب
 خارشکسته و ساکت شد زبان
 یک نفس خاموش صافی و اسلام
 این نند انم از عسلایا از حسدا
 کانیچین آورد و چه جسمانم بللا
 اس که سخته مراد و دم ر بود
 شجره امین در دست علامت
 کوه شق گردید موسی شد فنا
 ثم احسنه لے با فیه السطیحه
 پر کن از نند عون و طعی نیل را
 در میان حق و باطل نند حق کن
 دور کن از بطلان صلیق المعاش
 شاد باش و عالمی راشاد کن
 بادشا به کن چه مهندی اندر
 تا که گردد محشر ثنی شده و
 نند زمین اند بجال نند زمان
 تا بدون آرد زمین اقل الس
 در خورتانان رود نور الفس
 این جسم را نغ باد تو گرد عدم
 او نه زیر آمد نه من گشت بلند
 این چه سان و این چه سان این چه سان

عقل مغذ درست زمین سدر بطون
 اے جنون و صاحب مولای من
 ویر شد با مانجفته یک سخن
 رو چهر ابر تافتی بار حبیب
 اے طلیب سنج عقل و هوش ما
 اے طلیب مهر عشق افزای من
 اے که جسم مرده راجان میدی
 من چرخچه تنگدل تو چون صبا
 یا د آن ساعت که بودی همنشین
 زندگی شد بے تو ز هر کام من
 بر امیدے زنده می باشم که تو
 هم زبان و یار و هم رایم شو بے
 اے خوشالیلی که مایهی چون تو یافت
 اے خوشا نرے که ساقیش تویی
 اے صراط المستقیم رهبران
 بے تو هر کس غم کو بے یار کرد
 خیر جنون عشق بود راه دین
 راه دنیا نیست همچون راه دین
 راه دنیا را بلا عقل است و هوش
 دین و دنیا هر دو اعدا هم اند
 هر که دنیا دار را نفع است و جوب
 نه آنکه دین را است نیک و بر صواب

اسجنون اسے راز و بیان اسجنون
 وے جنون شاه بے پروای من
 لب چرا بکستی زامرا بر لہر
 دست چون از من شیدی ای طلیب
 آہ میسرداری در بلخ از ما دوا
 وے غلاطون من و عیسایین
 تو مرا شمر من ترا استم نہی
 مر جسا گویم ترا اے مر جسا
 وے خوشا عیدے که بودی همنشین
 می ز عجم خون گشت اندر جام من
 از کرم گا بے بر آرے آرزو
 مهر روز و ماه شبہایم شو بے
 وی خوشا روزی که مری چون تو یافت
 بر کنے از جسد عجم شو دوسے
 هم رہے ہم رہماے ساکان
 خویش را از خانه خوار و زار کرد
 و اصل حق کہن شد بنیاشیقین
 کس نجست از زهر طعم انگبین
 راه دین را این جنون پر خروش
 در مذاق و طعم چون تند و تم اند
 اہل دین باید کز و باشد بر و پ
 میکند دنیاے مردم را خوار و پ

اہل دنیا را از کار اہل دین	حیرت اندر حیرت آمد بالہستین
حکایت	
<p>اگر کیے پرسید از سفین ز من آفتاب بعبودہ و بیہ طریق تو کہ دیدے زمرہ اصحاب را خود چہ سان بودند آن پیشانیان این سخن بشنید چون آن مقتدا گر ترا دیدند با این کہ در یو از تو بس بگریختند سے بقرار در تو میکردی سوا ایشان نظر حوش عقل تو در مال و متاع جیہا سازے کہ مال آری بہت جمع اسباب ست جمعیت تمام وان عزیزان را شعور دیگر ست وان نوا آوازہ دارد دیگر پیش چشم شان کہ دوری مردم خانہ را خاکے کنند از مودیات خانہ این خشت و گل ویران کنند تو کہ مغرور سے بدین بیت خراب خویش را دادی غمی و شان فقیر ناگمان زمین حشا غم و ریا</p>	<p>مقتدا سے عارفان یعنی حسن معبود اسلام چون بیت الحقیق مقتدا یان اولی الالباب را با من اندر احوال ایشان کن بیان گفت من با تو چو گویم ای فت بگمان بہت اشتدست جن و دیو میگریے چو کہ تو از شیر و مار اہلہ و دیوانہ گفتی بس خطبہ دل بہ از اندیشہا سے انقلع صدقہ و انفاق پیش تو بہت رب ز دنیا ہی گوئے مدام شعرا ایشان را ز سحر و دیگر ست از عسراق و کو چکلت باشد بدر این زرو سیم تو مار و کژدم ست زان کہ دل دارد از ان بیم مات تا کہ بیت القلب آبادان کنند کش دے باشد تزاری چون جہا این عزیزان تدبیرش تو حقیق بر کشے نہ یاد داد ادبیت</p>

حکایت	
یادم آمد این حکایت این زمان دو برادر بوده اند از یک پدر یافتند آن هر دو میراث پدر ساخت مومن آن دو باغ چتر نمن آن را صرف راه حق نمود و آن دیگر آن هر دو آباد ساخت من بودم قابل این ثمن چون تو هستی مولو معنوس	داستان آن دو مرد فوجان یک مسلمان گشت و شد کافر دیگر مال و اسباب و متاع و سیم و زر بعد از آن بفرخت و ست آن دیگر گوس دولت را ازین میدان برود نفس جمعیت طلب را شاد ساخت حکمت آوردم بجای معنوس من بگفتم خود تو گفتی ثمنوس
پیش تو آورده ام چندین حرف اگر قبول افتد ری غر و شرف	
ترجیع بند از تاج افکار مولوی منظر علی صاحب قدس سره	
آه دیده به بین که خست یار آن پرده نشین جبهه غیب و آن محراب سپهر لافین و آن یک سوار کشتی غیب یک نقطه نور منبسط شد یک دانه پنجه شستن بالید یک قطره بذات خود بچو شید مجرتم از تملک مسموم از کسوت پرگار این ماه	برداشت نقاب راز خسار بی پرده در آید بسا زار کرده به تعینات انظار در شمر شود گشت بسپار شد خط میط دور بر کار شد نخل به شاخ و برگ و ثمار آینه گر دید جسد زخار هم دشمن خویش هم در کار سیدان آید باشد است گلزار

از جو شمش نقشه س گلگون	آن یار شده بزرگ اغیار
در جلوه بهر لباس یارست	پیدا و نهان همان نگارست
<p>بزرگ بزرگ عیان شد در آفت و در دوسه خود را خود را اول داد گشت بیاب در چشم کشید سده ناز از خویش نفست روسته خود را لیلی شده و در نقاب شست خود بر سر خود کشید شمشیر از نظره لطفه سر بیرون زد شد مسموم و لفظ و صفحه خط هم به چو آن دگنگ گردید</p>	<p>یار بچه قدر بلای جان شد در گریه و شبنون و فغان شد دل بر دوز خویش دوستان شد و از خواب بنار سرگران شد در بستن خویشتن دوران شد شد قیاس بدشت و بر روان شد مصلح خود گشت و در میان شد با قوت و شوکت و جوان شد شد نسخه و باز نسخه خوان شد هم شاعر افصح الاسان شد</p>
در جلوه بهر لباس یارست	پیدا و نهان همان نگارست
<p>آن یار چو از کسین برآمد جائے در خاک و گل افروشد که تنگ شد و نشست در دل شد بزرگ ز روی گل نمودار نگاه چو ز نار و سبزه گشت تجاسس بود اد و آنس و ساخت</p>	<p>در کسوت آن و این برآمد جائے بر اسب و زین برآمد که نام شد از بگین برآمد شد بوسه ز یاسین برآمد از ملت و کیش و دین برآمد جائے با تیغ کین برآمد</p>

در سرچہ نطنس کنی و بسینے از ابرقہ گشت نازل	آن دلبر نازنین بر آرد باسوم ز انگبین بر آرد
در جلوہ بہر لباس یارست پیدا و نہان همان نگارست	
آئے جان جهان من کجائے با آنکہ بمار سے شریبے دور سے جانان نہونز دوری در عین وصال این چہ ہجرت این طرفہ خیال و کار نادار جان چون گشت عین جانان علامہ عصرا بجد آموز طاہر بہ پیش از بید لاند آئینہ روستے اوست ہر شے حقا ہمہ رنگ کسوت اوست	از دیدہ من نہان چہ رائے آہندہ چہ راہ و رود جائے با آنکہ شدرین زابائے نزدیک ترے وہم جہائے سلطان و سہار بنوائے شدہ کو کوسے گہ آستے بہتراط بنجواندن شغائے باطن و دہناز دلربائے گر بندگی ست و خدائے گر تیرہ گیت و رصفائے
در جلوہ بہر لباس یارست پیدا و نہان همان نگارست	
آن ماہ بصد لباس پیدا است یارست گشتہ است آغبار دریا بقندق ست قطرات ن مستحق شد و نہ جمع گردید از جہل شدیم ما و گر نہ	بزرگ بر نگہا ہویدا است بالہ کہ این ہزار یکت است قطرات بجمع خویش دریاست این تفسدہ ہاز کوریا است آن دلبر نازنین زیباست

آن کس کر ز بند نیک و بر حُبت ہر زبنت باصلِ خویش نیکوست ز رہ ہمہ افتاب تابان بے صفِ تعسین اسے خدا جو	مگر نیت کہ طرہ ابنِ تماشاست ہر قطرہ نباتِ خویش در پاست اسم ست ہزار یک ستاس بنگر کہ صد و ہزار یکتاست
--	--

در جلوہ ہر لباس یارست پیدا و نہان ہمان نگارست
--

گویم جو اسے حریف دلخواہ خبر حق نے پسند نہ داند ہر دیدہ کہ شد برومی اوباز تو بندہ لباسِ شاہ گشتہ ناچستد بروم و شام جوئے در چہا و نمودش بجو و دریاب این نمک پہ بھد ترا نہ بگشتم انساقل بگشتم بر مزرے از گدش دل این سخن بچشنوی	اسے عاشق مار اسے سوا اند و انا و اند کجاست آن ماہ والند فلایر سے سوا اند بگذر ز لباس وین رخ شاہ یوسف افتادہ است در چاہ بگشتم تبو حزن افز و دلخواہ تو قسم نہ کر دے آہ صد آہ زمین پیش پس ازین این راہ بہنی ز بصیرت دل انگاہ
---	---

در جلوہ ہر لباس یارست پیدا و نہان ہمان نگارست
--

اے جلا جان در آرزویت در فکر تو خستہ جانِ مردم ہر مجلس و خالقہ و مسجد از دواج چہ علوے و چہ سفلی	عالم بجا شش و جستجویت استہ دو جان تبار مویت چرگشتہ ز شور گفت گویت خیران ہم در سماع گویت
---	--

کس کعبه پرستد و کسے در اے تو بتلاش خوشین مست کس جند تو ترانید هرگز هر لحظه مرغ و گرنه سائے غانل رخ تو بدید و شناخت او گفت که این من طلبنازه	هر جا هر کس که یافت بویت خود عاشق چه کج نکویت چشمست پسند بهار رویت هر دم دل نو کشته لبویت عارف بند است راه درویت وین گفت نگه چو کرد سویت
--	---

در جلوه مهر لباس یارست

پیدا و نهان همان نگارست

آن شاه بوفیمه زوبه صحر ز دهر و جو دهر گزید آن ماه شبیه به جلوه بر ناخت نور شدید رخس بر آمد از ابر بنگه رخ منور دوست از خویش پر دهر میست او حیف است که او مجبوره باشد بگذر بگذر ز خویش بگذر کس جند تو حجاب روی او نیست تو حائل خود شد و گرنه	عالم پر شد ز شور و غوغا دریا دریا حساب پیدا شهر و روستا هر کس او میباید اے کشیم زار دیده بکشت اے عاشق شکسته کن تماشا این است وصال یازنیا تو دیده بروی خود گشته و بنگه بنگه جمال او را این پرده و دیده کن تماشا کس نیست سوا سکه پوسته پیا
--	---

در جلوه مهر لباس یارست

پیدا و نهان همان نگارست

اے عشق تو برده آب و تاهم	از بهر تو خاتمان حسد را کم
--------------------------	----------------------------

روئے تو قرار بر وہ ازول آرام تن و مشکب دل کو عیشم بستم تو شد بیدل رجی بدل خراب من جسم خود دشمن خود شدم و گرنه چون ابر سیاه گشته ام من دستے کہ غبار خود فشانم خود یارم و گشته ام زنجیر من میستم ارست در لباسم	گیسو سے تو داد بیج و تابم سر گشته نمود خط را بم اسے واسے اگر تانیہا بم بر دار ز رخ اگر گفت بم کس نیست درین بیان جھلم بر چہرہ پاک آفت بم آید خط نہ خوش شتابم خود آہم و بے کنون سدا بم فہی ست سراب و نہ آہم
--	---

در جلوه بحر لباس یارست
پیدا و نہان بہان نگارست

آئینے جلہ بہان و آنست دیدہ رہزے تو بصر نہ دیدہ ہرگز گشتہ تو کسے نیافت اصل سر گشتہ بے ہر جستجویت اسے چشم تو ریخت بادہ عشق اندر طلب کس راغ کویت کس نیست کہ نیت طالب تو خورشید رخت ز مشرق غیب بے پردہ بجلوہ آمد ہی لیک صافی بنظارہ ہا بشس سر گرم	رخسار تو دیدہ و نہ دیدہ نہیں ان ز تو صد ہزار دیدہ ہر کس ز تو قصہ کشیدہ کثر جسم ہم تو رسیدہ ہر کس زان قطرہ پیشیدہ ستائے تو بخیر دیدہ اسے جسہ تو ندید و نہ شنیدہ در غنہ ب نشو و آسیدہ بر چہرہ نقاب من کشیدہ این پردہ خوشتن دیدہ
--	--

در جلوه بهر لباس یارست	بیدار و نهانی همان نگارست
------------------------	---------------------------

سناظر گل خورشید با بنیم تصنیف مولوی منظر علی العلل و سی

سحر زین گفتگویم دل برآشت	گل خورشید با بنیم ہی گفت
که از عمر سے اسیر دام ہوں	ہوا خواہ جناب شاہ ہوں
وہم چون غنچہ خون گردیدہ است	ہلال آستانم کا پیدہ است
بہشتی دوست سرگردانی من	بروے او بود جیسہ انی من
نہ مارا صبر نے طاقت نہ آرام	کجا در عشق گنج دین ہمہ کام
حیات من بود تا بودن آن	جو شام آید وہم جان را بجانان
کسے نادیدہ چون من سبزہ و باغ	کہ باشد در دلش از عاشقی دواع
نگاہم و آنما باشد ہر ویش	سرم ہوا رہ میگردد ویش
ہاں سوز و گداز من نہ ہیند	گلی زین سنگدل کس کی جیند
چہ با این عشق مستم این جنس خواہ	ہو و معلوم حال دیگر سے زار
تو ہم اے ہوا موس داری محبت	ترا بار سے گویا او چہ نسبت
چہ باشم من خراب بے سرو کو	ز عشق اے جان ہزن مانم او
کجا مہر و کجا تو این چہ حزن ست	بجنہا سے عجب و پر شکرت
ترا نست ز گل باشد نہ خورشید	وگر از وصل او فاری چہ امید
بغیر از شب ترا اینجا مکان نیست	چو مہر آید ترا نام و نشان نیست
چہ شد ز زیر زمین خورشید تابان	تو آئی با خندان دشت تابان
چہ عشق این چہ شوقست این چہ جا	کئی درد دوستی کار عدل است

چو شہنم این سخن بشنید گریب بہجر آن پرے خود می شوم شک تر و مقصود وصل یار باشد ز صافی بشنوائن آئین پاکان	کہ ہیبت این ندانی عاشقی چیست بر وصلش نیست گرم اسی پراز شک مرا ہستے خود و متوار باشد نہ انستہ خود و دانست جہان
---	--

از شاہ منظر علی العلاء وی قصیدہ بجناب طالب امیر المومنین
امام اہتقین علی ابن ابی طالب کرم اللہ وجہہ

اے عشق تو پیر اولی را غار نگز خانہ ان عاشق در صحن سد اے این بظاہر گر ساز کنے تو ناکہ پسند نہاخن چو ز نے تبار الفت کہ سعد کنی صد اے بوے سور تو بہرہ سراقتادہ از لشتہ تو خم سار درہ ہر صبح بگلستان رسیدن تا پردہ زردے گل کشاید پیشہ زنت گون عالم تاج تو ہندرق عارفان ست بر طور نشاندہ کلیمے انہب تو شان دلربائی	وے مرشد پاک اصفی را شاطلہ عروس کس کس یار از پردہ ہو کشتہ حسد ارا آشفست کنے دماغ مارا در رقص در آور سے سہارا کہ نحس کنی پیر ہمارا سوداے تو شاہ و مرگدارا منہ ہاد و تبیس مبتلا را از حکم تو منہ عن شد ہمارا بیل بہ فلک کشد نوارا غوغات ہرج و مرج بخارا فور تو بچشم انہبیارا بر عرش بود مصطفی را از شجرہ ہر آور می صدارا
--	--

گوئی کہ منم حبیب مطلق
 من سجده کنان بہ پشت اکیم
 وانجا نہ بان نیز دیا ک
 کین ہر چہ بے الم ست موجود
 اے رہ د تو جملہ رہنما را
 از غوبش نشان غوذیتا ہم
 شاہی کہ براوج عرش بالا
 آن شاہ سر پر استقامت
 آن قیصر روشن امامت
 آن نور چہ رخ آفرینش
 یمنے عیسیٰ ولی عالمے
 اے مصدر وحی لائے را
 خواندہ است کہے کہ لا والا
 و انہم بعبادت تو غرض ست
 آن خاتم مایہ سلیمان
 رفت آن شبہ در جہان ہجراج
 مصباح اسخے تو کرد روشن
 اے نظم خاص حضرت حق
 چون دید نصیب دیا تو روزے
 گرفت خند اتر عجبت
 از شجر در دامن بودا نامہ

بان سجده کنند جملہ مارا
 این کونہ سجود کسہم گوارا
 گوئی بہ مطلق و مدارا
 آئینہ بود چہ جملہ مارا
 نبہاے بہ من رہفتارا
 یسہم شیخ شاہ اقیسارا
 نہواختہ کو کس استلارا
 وان ہر سپہا ہبیدارا
 آن فتح بناے کبیرارا
 سہر حلقہ تمام اولیارا
 واسے مفت تمام مجتہد را
 دے شان نزول مل آئی را
 در کلمہ شناخت انصارا
 مانند نماز بندہ مارا
 بنجستہ تو گداے بے لوارا
 بردوش بنیے نہاد پادرا
 مشکوٰۃ قلوب اصفیارا
 مولے بعبادت آشکارا
 غور شہید جمال کبیرارا
 این کفر چنان بود خندارا
 گویم دیکہ گونہ مر تفسارا

خواندیم جو العسل است آن چون اولی و آخند آید سے تو پرداخت سخت علم ظاہر این رمز گزیده داستان است جاری شده از تو رسم اسلام اسے آنکہ درید سے اثر دہارا	بگذاشته و او ہم سے ارا چون منہ ق کمنہ من واسے ارا نور مہرست بطون مارا سرے ست کہ نیست آشکارا نہرست ز تو دین مصطفیٰ را بارے بکش اثر و پاسے مارا
---	--

این نفس نگندہ بر زمینم بردار ز خاک خاک مارا
--

عرضی مولوی شاہ منظر علی صاحب کہ پنجاب پیروم شد خود حضرت
سیدی شاہ علاؤ الدین سندیلومی رحمہ اللہ نوشتہ بودند

عشق تو رسیق را ز من باد از سر نہ عشق دہ مرا نور	ز حسم تو جگر گداز من باد دین سہرہ مگر چشم من دور
--	---

قدوہ عرقار الکرام غمدہ اولیاء العظام غراض شریعت ننگ طریقت بحر معرفت و تحقیق کائنات
ناسوت برج ملکوت ماہ جبروت ہمراہ موت زمین عجز و کسار سپہر شمت و اہلال ساز دان
ازل علی لم یزل کان فی غمار لائحۃ ہوا و دلاقبلہ لیس گشتہ شی فی الارض لانی السمار و العقب
سید العاشقین محبوب قدسی حضرت شاہ علاؤ الدین سندیلومی الکریمی اجل اللہ شانہ
جگر سوخته فرقت و سوخته آتش حیرت منظر علی علاؤ الدین بعد اوائی سجدات بندگی
عبادات پرستندگی بہ توقیف عرض حاشیہ ہوسان انجمن فیض موطن میرساند اختر طالع
برواج علی رسید یعنی بشرن ملازمت مشرف شدہ بازہر حنفیض انگند چشم نیم سید اکبر
از خواہش رہو و مرشدی چنان محرمی چنین رہبر سے چون تو کم گشتہ چون من

الحق شعر ز بحر فیض نیابد خمیر کج طبعان به کجا بهار کند سبزه رخ آمو را +
نی نی غلام اگر شده از قوجات آن جناب بمن نزار افتد هزاره گل مقصود و بشکند شعر
نظرت کیمیاست گر نگرسد | درم قلب ایچو زر گر دود

حسرت سلطان الاذکار و ذکر محو اجماع در دل قناعت در و دست فاش
وصلوه العشق در جان شعر آنچه که دایم بدل در دل خویش برده ام به گفته نگشت پیش
او وقت وفات از دنیا به هر چند که تیر اندک لاله های زخمی بر سینه ریشم زده اما تو ای لاله
مریم نهاده شعر ای آنکه بسی گبر مسلمان کروی یک گبر و گری مسلمان چه شود
این سوز و گداز ولی پایان ندارد لاجرم به مدعای ظاهری می پردازد و فدوی
از حضور عالی مرخص شده سوم شعبان لغریب خانه رسیده روزی چند مانده ام
زیارت شد اما بسبب شدت گرمای رسیدن توانست چون برشکال آمد شوارتر
افتاد از عزم دور و تیر باران کردند آخر مردمان مقدمه نسبت و پیش
گرفتند و عهده شادی تا سال آینده انداختند فدوی از راه حاجت و ناوانی
که در نصیب فرعون شدن بود اختیار کرد و از خدمت عباسی مقصر ماند شعر
مشت خاکی ز کوف پای تو در گیرم | خاک پاس تو مگر باش کردن گزیم

غزلیات منیرالدین احمد حنفی سندیلومی متخلص به منیر

ز هجرت بتقیرم با که گویم	سر شوریده دارم با که گویم
شدم در عشق تو رسوا بر سو	بنفایت شد رسوا با که گویم
غی پر سی چسبده حال دل با	عزم جانگاه دارم با که گویم
خمیر دارم بحال به کلاسه	عسلامم خاکسارم با که گویم
افتاده بر سر کویت منیرم	عزیم بزم بے دیارم با که گویم

<p>اسنے جمالت آشکارا کرده قتل چون کردی دلم از تیغ ناز از عفت بیت یک نظر باری فلک</p>	<p>عالمی راست و شدید کرده خوش شدم کاری که با ما کرده بر جسد اجتناب که پیدا کرده</p>
<p>اسے بگوئی خود میسر هسته را گو چسبدا آشفته رسوا کرده</p>	
<p>اسے که در عشق بتان دیوانه ام ساقیا بخور کن از جام شوق</p>	<p>واند ران دیوانگی ستانده ام بسته خاص در سینانده ام</p>
<p>دین و دنیا را نمی خواهم منمیر از شراب بچو دی ستانده ام</p>	
<p>خاتمه الطبع</p>	
<p>پس از حمد و نعت برضای خورشید نظائر عارفان خدا شناس که از خود رسته خود مخلوق یا مخلوق اند گویی که اندو سال کمال حقیقت کوش که تالیفات معرمدی از کمالی بواجب الیه اندرون و تخیلی باد که اشرف ترین علوم علم تصوف است که انسان را بوییدگی عیش معرفت حق جل و علا مل میشود محبت کونیت ترشح گردیده در دل نورایان و عرفان تجلی پذیرفته بطبی مراحل عیوالم ناسوت و مجرب و ملکوت و لا هوت فائز میگردد پس وقتست که بشنیدن اهل معرفت و معرفت فرود داده شود که در نیوالات مجرب نادر و لاتالی در بیان حکمت و موزن قصود از فیضان طبع که با حقیقت شناس عارف بالذوق فاض محیط وحدت و بیک رنگی مولوی سید شاه مظفر علی العلوی مریض خاص حضرت سید شاه علاء الدین سندیلوی بقی استنوی مشتمل بر نکات درویشی ۲ - ترجمه سید بهمان مذاق فقر ۳ - مناظره خورشید و قمر ۴ - قصیده در منقبت علی مرتضی شیر خدا صلوات الله علیه و اشعار دیگر کلام در مطبع نامی منشی کوکشنور بمقام کشتنور راه و شهرت لوبار و در مطبع گردیده</p>	

مجدد الف ثانی ہیں۔	صہبہ سیدہ سودہ مشد۔ لقمہ ان حکیم مع چار سائل
جلد ۱ بین ایک سو تیرہ مکتوب ہیں جمع کردہ	جلد ۱ نامہ خطا۔
شاہ یار محمد بیچہ ارشاد حضرت۔	۱۔ رسالہ سعادت نامہ۔
۲۔ جلد۔ تالیف شاہ عبدالحق۔	۲۔ رسالہ خواجہ عبید اللہ۔
۳۔ جلد۔ تالیف شاہ محمد نعمان۔	۳۔ رسالہ تحفۃ الملوک۔
مع جلد۔ رسالہ رد و انقض۔	۴۔ رسالہ کشاج العارفین۔
۵۔ جلد۔ رسالہ مصلحت صوفیہ۔	۵۔ سرور العباد۔ شرح فقہیہ بابت سعاد۔
گنجینہ عرفان۔ بنو ان مذاق اہل تصوف	۶۔ مصنف مولوی حاجی عبدالحافظ محمد ندیر۔
مصنفہ حضرت شیخ فرید الدین عطار دہلوی عرفا۔	۷۔ پتہ نامہ عطار۔ فصیح و روزنات تصوف
رسالہ خوشیہ سنی بہ نشاۃ العشق۔ از ارشاد	۸۔ مصنفہ حضرت شیخ فرید الدین عطار۔
حضرت غوث اعظم۔	۹۔ گیمیا بے سعادت۔ جو جامع ثلث حقہ حقیقت
بوستان محشی۔ جلد ۱ علم مانند اوسطہ علم کمال	۱۰۔ مصنفہ امام محمد غزالی رحمتہ اللہ علیہ۔
خوشیہ مصنفہ حضرت شیخ سعدی۔	۱۱۔ اخلاق جلالی۔ مثنوی مصنفہ ملا
ایضاً۔ دوسرے جلدی خوشیہ۔	جلال الدین رومانی۔
ایضاً۔ علم اوسطہ۔	۱۲۔ اخلاق ناصری۔ مصنفہ محقق نصیر الدین طوسی
ایضاً۔ سہ صرہ متن وحاشیہ بین۔	۱۳۔ اخلاق محشی۔ درسی شاد و لذت بخش
ایضاً۔ ترجمہ جبریل نظم اردو ہجوزن شعر	۱۴۔ گلشن اسرار۔ رموز تصوف کا بیان
شعر ترجمہ پنجہ طبع مثنوی گوید بر سادہ فہم کمال۔	۱۵۔ مصنفہ مولوی انور علی۔
انفاس الکاہرہ و انوار الضمائر۔ دو رسالہ	۱۶۔ ہی بادیہ شیندر۔ لب لباب اندرز و نصائح
معرفت و عرفان میں مصنفہ مولوی محمد عظیم اللہ	۱۷۔ حکیمانہ مصنفہ مولوی رفعت علی زبعت۔
مثنوی شاہ ابوعلی قلندر۔ واریت نامہ مضمون	۱۸۔ مکتوبات امام ربانی۔ تین جلد میں مع
از شاہ ابوعلی قلندر۔	رسالہ رد و انقض در رسالہ مصلحت حضرت
مثنوی مولوی روم۔ نہایت خوشیہ چار صرہ	صوفیہ اس میں مکاتیب و ارشادات حضرت

اخلاق و تصوف اردو

جامع الاخلاق - ترجمہ اردو اخلاق جلالی
مترجم مولوی ابانت اللہ

نکات حسانی - دو جلد میں ایک جلد میں
نکات اردو کا بیان دوسری میں نکات فارسی کا
مصنف حکیم چنان علی دکنی

فخیرہ سعادت - بیجاپنی بلاں شنگی
در فصل دل آفر کا ترجمہ ہر تہذیب و اخلاق
میں مشرق لالہ لالی جی کا کردی

نور العین ترجمہ مجمع البحرین - مصنفہ
شاہزادہ دارالنگوہ تصوف میں ہو

وسقور المعاش - طریقہ آموزی معاش
مولفہ دسترخوان مارکوس ایڈی صاحبہ

واکرہ عالم - حصہ اول انگریزی سے ہندو
درتہ مولوی محمد کریم بخش میٹھی

منہج الصبیان - مترجمہ سبق ہائے
مشرعلوات شعلہ عالم تواریخ و جغرافیہ وغیرہ

ہرم ہندو لفظ لے دے دے گارہ صاحب -
گلشن غیرت - حکایات دلچسپ و

مغرب مصنفہ سید غلام حیدر خان
اکبر اسٹینٹ

ہر شش روزہ مشرقیہ ملیع عرفان حضرت
مولانا جلال الدین رومی بالحق دفتر غفر
شرح ششوی روم - حامل الفتن بیضا شری
نادرا از تعینفات مولانا عبد العلی ملقب بہ
سبحر العلوم قرین جلد میں

ایضاً اسمی بہ لطائف ششوی - تصنیف
مولوی عبد اللطیف

ایضاً اسمی بہ کاشفات ششوی - مصنفہ
مولوی محمد رضا

مجموعہ کلیات ششویات - مشمولہ سائر اہل
از حضرت شیخ فخر الدین عطار

۱ - رسالہ جوہر الذات - ۲ - رسالہ اسبلاج -
۳ - رسالہ التی نامہ - ۴ - رسالہ شتار نامہ

۵ - رسالہ منطق الطیر - ۶ - رسالہ بیس نامہ
۷ - رسالہ نہایت الاجاب - ۸ - رسالہ

مفتاح الفتح - ۹ - رسالہ بیس نامہ
۱۰ - رسالہ ہند نامہ عطار

ششوی لمبیل - در فکار حکیم حسین امرہ
حیال الشاق - بالصور از میر سلطان حسین

نیرہ شمشاد اسیر شیر -
منطق الطیر - نادر ششوی محالبات طرف

یلور کے اور جرات ان کے مصنفہ حضرت
فخر الدین عطار

٢٠٢٢

١٩١٥

DUE DATE

--	--	--	--

۲۳۲۲
۲۵

۸۹۱۵۱۲۵

۸۲۹۹

بجوعه کلمات فقر و تهافت (مثنوی)

DATE

NO

DATE

NO